ምዕራፍ ፲፰

ከፓሪስ ወደ ሮማ ስለ መሔዳችን ።

በሰኔ ፱ ቀን ከፓሪስ ተነሥተን በ፲፩ ቀን ሮማ ደረስን ።

የኢጣልያ ንጉሥ ግርማዊ ቪክቶሪዮ አማኑኤልና የመንግሥቱ መሪ ሲኞር ሙሶሊኒ የጦር አለቆችን አሰልፈው በባቡር መቋሚያ እጅግ ደስ የሚያሰኝ የክብር አቀባበል አደረጉልን ። ለማረፊያም የተዘጋጀልን ግርማዊነታቸው በሚኖሩበት ቀድሞ የፓፓ ቤተ መንግሥት በነበረው ኩሪናል በሚባለው ነበርና ወደዚያው ገባን ።

በደርቡም በረንዳ ላይ ቆመን ሕዝቡን ለማሰናበት ከንጉሡ ጋራ ባንድ ነት ብቅ ባልን ጊዜ ባደባባዩ ላይ የተሰበሰበው ሕዝብ ሁሉ ባንድ ቃል ኢጣልያ ለዘላለም ትኑር ። ኢትዮጵያ ለዘላለም ትኑር ። አልጋ ወራሽ ልዑል ተፈሪ ለዘላለም ይኑር እያሉ በደስታ ይጮሁ ጀመር ። (ዛሬ ይህን ሲያስቡት እንዴት ይገርማቸው ይሆን ?)

በራት ግብዣም ላይ ግርማዊ የኢጣልያ ንጉሥ ቀጥሎ ያለውን ቃል ተናገሩ ።

«ልዑል ሆይ ፤

በሮማ ከተማ ልዑልነትዎን በፍቅር በመቀበሌ እጅግ ደስ ብሎኛል ። ይህ የዛሬው አመጣጥዎ ከብዙ ዘመን አስቀድሞ ያባትዎን የልዑል ራስ መኮንን መምጣት ያሳስበኛል ። እግዚአብሔር ፈቃዱ ሆኖ በእጅዎ የሰጠዎ መንግሥት እየለማ እንዲሔድ እርግጠኛ አሳቤ ነው ።

የልዑልነትዎ ዕውቀት ከዚህ አስቀድሞ ለሀገሩ ልማትና ስፋት በብዙ ሠርቷል ። አሁንም ወደ ኢጣልያ አገር መምጣትዎ በሁለቱ መንግሥታት መካከል ያለውን ፍቅርና ጥቅም እያጸናው ይሔዳል ብዬ አምናለሁ ።

በታላቁ ጦርነት ጊዜ ለኢጣልያ መንግሥት ያደረጋችሁለት የቸርነት ሥራ ለመቸውም አይረሳም ። እኛም በበኩላችን ኢትዮጵያ ወደ ዓለም መንግሥታት ማኅበር እንድትገባ በብዙ ረድተናል ። ስለዚህም በሁለቱ መንግሥታት መካከል ያለው ፍቅር እየተረዳዳ ይኖራል ፡ በኢትዮጵያ ላይ የእግዚአብሔር በረከት እንዲወርድ እመኛለሁ» ብለው ጨረሱ ።

እኔም ከዚህ ቀጥሎ ያለውን ቃል ተናገርሁ ።

«ግርማዊ ሆይ ፤

ከኢትዮጵያ ድረስ መጥቼ ግርማዊነትዎንና መልካሚቱን አገርዎን ፤ የተወደደ ሕዝብዎን በማየቴ ደስታዬ ሙሉ ነው ። ከብዙ ዘመን ጀምሮ ተመሥርቶ የቆየውን የሁለቱን መንግሥታት የፍቅር ማሰሪያ ለማጥበቅ ወደ ሮማ በመምጣቴ የታደልሁ ነኝ ። ያባቴንም የልዑል ራስ መኮንንን ስም በማንሣትዎ እጅግ ደስ አለኝ ። እርሳቸው በአባትዎ ፡ በንጉሥ ኡምቤርቶ ዘመን ወደ ኢጣልያ አገር በመጡ ጊዜ የተደረገላቸውን የክብር አቀባበል እያነሡ ሲናገሩ የሰሙ ሰዎች ሁሉ በጣም ያደንቃሉ ። አሁንም እኔ መጥቼ ግርማዊነትዎ ያደረጉልኝን የክብር አቀባበል በማየቴ ደስ ብሎኛል ። ወደ ፊትም አሳቤ ሁሉ ፍቅራችን እንዲጸና ወዳጅነታችን እንዲሰፋ ነውና ፡ የግርማዊነትዎም አሳብ እንደዚሁ እንዲሆን አምናለሁ ።»

እኛ ኢትዮጵያውያን ያንድ ትልቅ አገር ንጉሥ የተናገረውን በመሐላ እንደ ተነገረ ቃል እንቆጥረዋለንና ግርማዊ የኢጣልያ ንጉሥ ከዚህ በላይ የተጻፈውን ቃል በመናገራቸው በሁለቱ መንግሥታት መካከል ሰላምና ፍቅር ጸንቶ የሚኖር መስሎን ነበር እንጂ የመደለል ነገር አልመሰለንም ።

በሰኔ ፲፪ ቀን ለመንግሥቱ መሪ ለሲኞር ሙሶሊኒ ጉብኝት አድርገን ወዲያውም አንዳንድ ጉዳይ በወዳጅነት ለመነጋገር ስለ አሰብን ቀጠሮ ጠየቅን ። ለመነጋገርም ፡ ያሰብነው ጉዳይ ቀድሞ የኢትዮጵያ ግዛት ዛሬ የኢጣልያ ቅኝ አገር ከሆነው ከአሰብ ወደብ ለሰሜኑ አገር በር ፡ በወዳጅነት ለኢትዮጵያ እንዲሰጠው ነው ።

በቀጠሮውም ሰዓት ሔደን ከተገናኘን በኋላ የኢጣልያ መንግሥት ከአሰብ ወደብ ነፃ የሆነ አንድ ክፍል በር በወዳጅነት እንዲሰጠን ለመነጋገር ፈቃድዎ ቢሆን ደስ ይለናል አልኋቸው ።

ሲኞር ሙሶሊኒም ነገሩን በጥንቃቄ ከሰሙት በኋላ ይህን ነገር ለመነጋገር ፈቃዴ ነውና ከፖለቲካው ዲሬክተር ከኮንታሪኒ ጋር ተነጋግረው ምላሹን እርሱ ያስታውቅዎታል ብለው ወዲያው ኮንታሪኒ ተጠርቶ መጥቶ አገጣጠሙን ።

ከርሱም ጋራ በቀጠሮ ተገናኝተን በረጅሙ ከተነጋገርን በኋላ የተነጋገርነውን ሁሉ ለሲኞር ሙሶሊኒ አስታውቄ ምላሹ ነገ በኮንት ኮሲ እጅ ይመጣልዎታል ብሎኝ ተለያየን ።

በማግስቱም በኢትዮጵያ የኢጣልያ ልዩ መልክተኛና ባለሙሉ ሥልጣን ሚኒስትር ኮንት ኮሲ መጥተው ስለ ጠየቁት ስለ አሰብ ወደብ ነገር የመንግሥቱ አሳብ ይህ ነው ብለው አንድ የውል አሳብ አቀረቡልን ።

የውሉም አሳብ ከዚህ ቀጥሎ የተጻፈው ነው ፡

አንደኛ ፤

የኢጣልያ መንግሥት በኢጣልያና በኢትዮጵያ መንግሥት መካከል የሚኖረውን የፍቅር ማሰሪያ እያጠበቀ ለመሔድ ፍጹም ፈቃዱ ስለሆነ ፡ ስለ ኢትዮጵያም የገንዘብና የፖለቲካ ጥቅም ልማት እስካሁን በኢጣልያ መንግሥት እጅ ያለውን ከተማውን ፡ በከተማው ውስጥ ያሉትን የኢጣልያ መንግሥት ገንዘቦች የሆኑትን ቦታዎችና ቤቶች ሁሉ ፤ ደግሞ የአሰብን ባሕር በርና ከባሕር በር አንሥቶ እስከ ኢትዮጵያ ወሰን ለምድር ባቡር የሚመች ቦታ እስከ ዘጠና ዘጠኝ ዓመት ድረስ ለኢትዮጵያ መንግሥት ሰጥቷል ። ይህም የውሉ ዘመን እስኪፈጸም የኢትዮጵያ መንግሥት ከኢጣልያ መንግሥት በተቀበለው በአሰብ የባሕር በርና እስከ ወሰኑ ባለው መንገድ ሙሉ ሥልጣን አለው ።

ሁለተኛ ፤

በባሕሩ በአሰብ ስፍራ ዙሪያ ወሰኑን ፡ የተሠሩትም ቤቶች ተጨምረው ፡ ደግሞ ከአሰብ የባሕር በር አንሥቶ እስከ ኢትዮጵያ ወሰን የምድር ባቡር ለመሥራት የሚያስፈልገውን መሬት የኢጣልያና የኢትዮጵያ መንግሥት የሚመርጧቸው ዐዋቂዎች ከስፍራው ድረስ ሔደው ለባሕሩ በርና ለአሰብ ንግድ እንደሚያስፈልገው አድርገው ይወስናሉ ።

ሦስተኛ ፤

የኢትዮጵያ መንግሥት በኢጣልያና በኢትዮጵያ መካከል ያለውን የፍቅር ማሰሪያ እያጠበቀ ለመሔድ ፍጹም ፈቃዱ ስለ ሆነ ፤ በዚህ በተባለው የባሕር በርና ቦታ በውሉ የተስማሙ እንደ ሆነ ፡ የገንዘብና የፖለቲካ ጥቅም ከኢጣልያ ዜጋ በቀር ለሌላ መንግሥት ዜጎች አይሰጥም ። በመጨረሻም እኩል የሆኑ እንደ ሆነ ቀደምትነቱ ለኢጣልያ ዜጋ ይሆናል ። ነገር ግን የኢትዮጵያ መንግሥት ባገሩ ሕዝብ ለማሠራት ቢፈልግ የወደደውን ለማድረግ ይችላል ።

አራተኛ ፤

ከአሰብ የባሕር በር የኢጣልያ መንግሥት ምናልባት ዕቃ የሚያሳርፍበት ቦታ የቸገረው እንደ ሆነ የኢትዮጵያ መንግሥት አንድ የተወሰነ ቦታ ይተውለታል ።

አምስተኛ ፤

የኢጣልያ ነጋዴዎች የንግድ ዕቃዎችን በአሰብ የባሕር በር በሚያሳልፉበት ጊዜ ቀረጡን የኢትዮጵያ ነጋዴዎች በሚያስቀርጡበት ልክ ያስቀርጣሉ ።

ስድስተኛ ፤

የኢትዮጵያ መንግሥት የባሕሩን በርና የባቡሩን መንገድ ሥራ ከአሰብ ጀምሮ እስከ ኢትዮጵያ ወሰን ለኢትዮጵያና ለኢጣልያ ኩምፓኒዮች ይሰጣል ። እነዚህም ኩምፓኒዮች ሲቆሙ ሁለቱን እጅ ገንዘብ የኢትዮጵያ ሕዝብ ፡ አንዱን እጅ ገንዘብ የኢጣልያ ሕዝብ ያወጣሉ ። ነገር ግን የኢትዮጵያ ሕዝብ ሁለት እጅ ገንዘብ ለማውጣት ያልቻሉ እንደ ሆነ ሌላ የውጪ ሰው ሳያስገቡ ሁለቱ ወገኖች ብቻ ገንዘቡን እኩል እኩል አዋጥተው ኩምፓኒያ ሊሆኑ ይችላሉ ።

ሰባተኛ ፤

የኢትዮጵያ መንግሥት ወደ ፊት ከሌላ መንግሥት ጋራ የባሕር በር ውል የተዋዋለ እንደ ሆነ ፡ ደግሞ በማናቸውም ሌላ የባሕር በር ነፃ የሆነ የቦታ

ክፍል ፡ ወይም ስፍራ ያገኘ እንደ ሆነ ፡ በዚያውም መልካም ጥቅም የሚያገኝበት የሆነ እንደ ሆነ ፡ የኢጣልያ መንግሥት ያንኑ የባሕር በር ውል አድሶ የኢትዮጵያን ጥቅም ለማስፋት ተስማምቷል ።

የኢትዮጵያ መንግሥት የባሕር በር ውል ከሌላ መንግሥት ጋራ ተዋውሎ ሌላው መንግሥት በውሉ ጥቅም የሚያገኝ የሆነ እንደ ሆነ የኢጣልያ መንግሥትም ይህንኑ የባሕር በር ውል አድሶ ጥቅም ለማግኘት ይችላል ።

ስምንተኛ ፣

ከዚህ ቀድሞ የኢትዮጵያ መንግሥትና የኢጣልያ መንግሥት የተዋዋሉት የወሰን ነገር ሁሉ ውሉ እየታየ ከሁለቱ ወገን ዐዋቂዎች ተመርጠው የወሰኑ ነገር እንዲጨረስ ሁለቱም ወገኖች ተስማምተዋል ። ደግሞ በእርሻም በንግድም በሥራም በማዕድንም ከዚህ ቀደም ውል የተቀበሉትን የኢጣልያ ኩምፓኒዮች ችግር እንዳያገኛቸው የኢትዮጵያ መንግሥት በሚቻለው ሁሉ ይረዳቸዋል ።

ዘጠነኛ ፣

ስለ ጁባና ስለ ዋቢ ሸበል ወንዝ ውሃ የኢትዮጵያ መንግሥት ለራሱ ጥቅም ከሚያስፈልገው በቀር ለሌሎች ለውጭ አገር ሰዎች ጥቅም ሰጥቶ ወደ ኢጣልያ ሱማሌ አገር እንዳይወርድ አድርጎ ውሃውን በሞራሽ እንዳይዘጋ ውል ገብቷል ።

አሥረኛ ፣

የኢጣልያ መንግሥት የአሰብን የባሕር በርና በአሰብ ያሉትን ቦታዎችና ቤቶች ሁሉ ጨምሮ ለባቡሩም መንገድ መሥሪያ እስከ ኢትዮጵያ ወሰን የሚበቃ ቦታ ስለሰጠ ከኢትዮጵያ መንግሥት ምንም ገንዘብ እንዳይፈልግ ውል ገብቷል» የሚል ነው ።

ይህንንም የውል አሳብ ከተመለከትነው በኋላ ወደ አዲስ አበባ ተመልሰን ለምክር ቤቱ ማስታወቅ የሚያስፈልግ መሆኑን ስለ ተረዳነው ይህንኑ አሳባችንን ኮንት ኮሲ ለሲኞር ሙሶሊኒ እንዲያስታውቁ ነገርናቸው ። የውሉ አሳብ ግን በልዩ ልዩ ምክንያት ወደ ፍጻሜ አልደረሰም ።

በሰኔ ፲፬ ቀን የሮማ ፓፓ ፒዮስ ፲፩ኛውን ለመጐብኘት ቀጠሮ ተደርጎልን ነበርና በቀጠሮው ሰዓት ወደ ቫቲካን ቤተ መንግሥት ሔደን ተገና

ዓፄ ምኒልክ ባሉበት በቀኝ ደጀኛ ተሌሬ (ቀኝ ሥዕል)

ከላይ በቀኝ ግራ፡ ወ/ሮ ሰላማዊት ታዬና ከንቲባ ጎበና ጋሮማ ፡ መጋቢ ሃብቴ ወ/ሰማያት ፡ ፊታውራሪ ገብረሃና ወ/ሰንበቴ ፡ ራስ ካሣ ኃይሉ ፡ ልጅ ኢያሱ ፡ ራስ ኃይሉ ፡ ራስ ሚካኤል ፡ ራስ ኢማሩ ፡ ራስ ጉግሣ ዋሌ ፡ ራስ ሥዩም ፡ ራስ ደስታ ዳምጠው ፡ ራስ ጉግሣ ወሌ ፡ ራስ ኃይለ ሥላሴ ፡ ራስ ኃይሉ ፡ ራስ ሚካኤል ፡ ራስ ኢማሩ ፡ ራስ ጉግሣ ዋሌ ፡ ራስ ሥዩም ፡ ራስ ደስታ ዳምጠው ፡ ራስ ጉግሣ ወሌ ፡ ራስ ኃይለ ሥላሴ ፡

ניסוי טיפות - יולי 1964 - מגדל המים בעין חרוד

ግርማዊት ንግሥት ዘውዲቱ ያዓ. መስቀልን በዓል ሲያከብሩ ከብቶቻቸው አብረ፡ ፈታውራሪ ወልደ ጊዮርጊስ በቀኝ ሰፈሩ ንጉሥ ኃይለ ሥላሴ (ቀ.ኃ.ሥ.) ፈታውራሪ ሀብተ ጊዮርጊስ በቀኝ ሰፈሩ አብረ፡ ፈታውራሪ ወልደ ጊዮርጊስ ፡

ከግራ ወደቀኝ ግራዝማች ዮሴፍ ከንቲባ ገብሩ ፡ ሙሴ ላጋር ፡ ልዑል ራስ መኰንን ፡ ደጃዝማች አባ ታቦር ፡ ሙሴ ቢር ፡
ደጃዝማች ኃይለ ሥላሴ አባይነህና ጸሐፊ ትእዛዝ ኃይሌ ወልደ ሩፌ ።

ንን ። ፓፓውም በኢትዮጵያ የሚኖሩት የካቶሊክ ሚሲዮኖች በሰላምና በጸ
ጥታ ስለ መኖራቸው የቀድሞውም ልማድ ቀርቶ አሁን በኢትዮጵያ የሃይማ
ኖት ነፃነት ስለ መፈቀዱ ደስታቸውን እየገለጡ ተናገሩ ። ተሰነባብተን በም
ንመጣበትም ጊዜ እግዚአብሔር የኢትዮጵያን አገርና ነገሥታቱንም ሕዝቡ
ንም ይባርክ ብለው ጸሎት አደረጉ ።

ከዚያም ስንወጣ ወደ ቅዱስ ጴጥሮስ ቤተ ክርስቲያን ገብተን መቃብ
ሩን ተሳልመን ፡ የቤተ ክርስቲያኑን ውበት አይተን ከወጣን በኋላ ፡ በዚያው
አጠገብ ያለውን ለኢትዮጵያ መናንያን የተሰጠውን የቅዱስ እስጢፋኖስን
ገዳም ለማየት ገባን ። የኢትዮጵያ መነኰሳት ከቀድሞ ዘመን ጀምሮ የጌታ
ችንን መቃብር ጎልጎታን ፡ የቅዱስ ጴጥሮስንና የቅዱስ ጳውሎስን መቃብር
ሮማን ለማየትና ለመሳም ብዙ ናፍቆት አላቸውና ከኢትዮጵያ ድረስ ወደ
ሮማ እየመጡ የማረፊያ ስፍራ እየቸገራቸው መጉላላታቸውን አይተው
በ፲፬፻፷፬ ዓ. ም. የነበሩት ፓፓ ይህ የቅዱስ እስጢፋኖስ ገዳም ለኢትዮጵያ
መናንያን ማረፊያ ይሁን ብለው ሰጡ ይባላል ።

በዚህም ገዳም ያለውን ቤተ ክርስቲያን በየማዕዘኑ እየዞርን ስናይ የሰ
ባት ኢትዮጵያውያን መነኰሳት ስም የተቀረጸባቸው ጥርብ ድንጋዮች አይ
ተናል ። በገዳሙም ባንድ ክፍል ቤት ገብተን በተቀመጥን ጊዜ ለትምህርት
የመጡ ሰባት ኢትዮጵያውያን ቀርበው የኢትዮጵያን ቀደምትነት ፡ የነገሥ
ታቱን ብርታት እየተናገሩ እኛንም እያመሰገኑ ደስታቸውን ገለጡልን ።

በሮማ በቆየንበት ጊዜ በሮማና በያውራጃቹም ያየነው ፡ መታሰቢያ
ሆኖ በልባችን የሚኖረው ከዚህ ቀጥሎ ያለው ነው ። የኩሪናል ቤተ መንግ
ሥት የነገሥታቱ መቃብር ፡ የኡቶቢስኪሊት እሽቅድድም ፡ የሮማ ማዘጋጃ
ቤት ፡ ቫቲካንና የቅዱስ ጴጥሮስ ቤተ ክርስቲያን ፡ የኢትዮጵያ ልጆች
የሚማሩበት የእስጢፋኖስ ገዳም ፡ የቅዱስ ጳውሎስና የቅዱስ ዮሐንስ ፡ የእ
መቤታችን የድንግል ማርያምና የኢየሱስ ቤተ ክርስቲያኖች ፡ የቀድሞ ቄሣ
ሮች ቤተ መንግሥት ፡ የቀድሞ ቄሣሮች ክርስቲያኖችን ከአራዊት ጋራ
የሚያስታግሉበትና ባሮችን እርስበርሳቸው የሚያጋድሉበት ፡ የትያትር ቦታ ፡
የቪክቶር አማኑኤል ፪ኛ ሐውልት ፡ በችንቶቸሌ የታየው የወታደር ሰልፍ ፡
የሮማ አንቲካ ቤት ፡ በብራቺያኖ የታየው የመድፍ ተኵስ ፡ ቼሊዮ የሚባ
ለው የወታደር ሆስፒታል ፡ የእስፔዚያ መርከቦች የቶሪኖ ከተማ ፡ የፊያት
አውቶሞቢል ፋብሪካ ፡ በቶሪኖ ያለው የነገሥታቱ መቃብር ቤት ነው ።

የአፊሴሉም የጉብኝት ቀን ሲጨረስ ግርማዊ ንጉሥ ቪክቶሪዮ አማኑ
ኤል ስለ አደረጉልን የወዳጅነት አቀባበል እያመሰገንን ተሰነባብተን በሰኔ
፳፭ ቀን ወደ ፓሪስ ተመለስን ።

በቀጠሮውም ሰዓት ሔደን ከተገናኘን በኋላ የኢጣልያ መንግሥት ከአሰብ ወደብ ነፃ የሆነ አንድ ክፍል በር በወዳጅነት እንዲሰጠን ለመነጋገር ፈቃድዎ ቢሆን ደስ ይለናል አልኋቸው ።

ሲኞር ሙሶሊኒም ነገሩን በጥንቃቄ ከሰሙት በኋላ ይህን ነገር ለመነጋገር ፈቃዴ ነውና ከፖለቲካው ዲሬክተር ከኮንታሪኒ ጋር ተነጋግረው ምላሹን እርሱ ያስታውቅዎታል ብለው ወዲያው ኮንታሪኒ ተጠርቶ መጥቶ አገጣጠሙን ።

ከርሱም ጋራ በቀጠሮ ተገናኝተን በረጅሙ ከተነጋገርን በኋላ የተነጋገርነውን ሁሉ ለሲኞር ሙሶሊኒ አስታውቄ ምላሹ ነገ በኮንት ኮሲ እጅ ይመጣልዎታል ብሎኝ ተለያየን ።

በማግስቱም በኢትዮጵያ የኢጣልያ ልዩ መልክተኛና ባለሙሉ ሥልጣን ሚኒስትር ኮንት ኮሲ መጥተው ስለ ጠየቁት ስለ አሰብ ወደብ ነገር የመንግሥቱ አሳብ ይህ ነው ብለው አንድ የውል አሳብ አቀረቡልን ።

የውሉም አሳብ ከዚህ ቀጥሎ የተጻፈው ነው ፡

አንደኛ ፤

የኢጣልያ መንግሥት በኢጣልያና በኢትዮጵያ መንግሥት መካከል የሚኖረውን የፍቅር ማሰሪያ እያጠበቀ ለመሔድ ፍጹም ፈቃዱ ስለሆነ ፡ ስለ ኢትዮጵያም የገንዘብና የፖለቲካ ጥቅም ልማት እስካሁን በኢጣልያ መንግሥት እጅ ያለውን ከተማውን ፡ በከተማው ውስጥ ያሉትን የኢጣልያ መንግሥት ገንዘቦች የሆኑትን ቦታዎችና ቤቶች ሁሉ ፤ ደግሞ የአሰብን ባሕር በርና ከባሕር በር አንሥቶ እስከ ኢትዮጵያ ወሰን ለምድር ባቡር የሚመች ቦታ እስከ ዘጠና ዘጠኝ ዓመት ድረስ ለኢትዮጵያ መንግሥት ሰጥቷል ። ይህም የውሉ ዘመን እስኪፈጸም የኢትዮጵያ መንግሥት ከኢጣልያ መንግሥት በተቀበለው በአሰብ የባሕር በርና እስከ ወሰኑ ባለው መንገድ ሙሉ ሥልጣን አለው ።

ሁለተኛ ፤

በባሕሩ በአሰብ ስፍራ ዙሪያ ወሰኑን ፡ የተሠሩትም ቤቶች ተጨምረው ፡ ደግሞ ከአሰብ የባሕር በር አንሥቶ እስከ ኢትዮጵያ ወሰን የምድር ባቡር ለመሥራት የሚያስፈልገውን መሬት የኢጣልያና የኢትዮጵያ መንግሥት የሚመርጧቸው ዐዋቂዎች ከስፍራው ድረስ ሔደው ለባሕሩ በርና ለአሰብ ንግድ እንደሚያስፈልገው አድርገው ይወስናሉ ።

ሦስተኛ ፤

የኢትዮጵያ መንግሥት በኢጣልያና በኢትዮጵያ መካከል ያለውን የፍቅር ማሰሪያ እያጠበቀ ለመሔድ ፍጹም ፈቃዱ ስለ ሆነ ፤ በዚህ በተባለው የባሕር በርና ቦታ በውሉ የተስማሙ እንደ ሆነ ፡ የገንዘብና የፖለቲካ ጥቅም ከኢጣልያ ዜጋ በቀር ለሌላ መንግሥት ዜጎች አይሰጥም ። በመጨረሻም እኩል የሆኑ እንደ ሆነ ቀደምትነቱ ለኢጣልያ ዜጋ ይሆናል ። ነገር ግን የኢትዮጵያ መንግሥት ባገሩ ሕዝብ ለማሠራት ቢፈልግ የወደደውን ለማድረግ ይችላል ።

አራተኛ ፤

ከአሰብ የባሕር በር የኢጣልያ መንግሥት ምናልባት ዕቃ የሚያሳርፍበት ቦታ የቸገረው እንደ ሆነ የኢትዮጵያ መንግሥት አንድ የተወሰነ ቦታ ይተውለታል ።

አምስተኛ ፤

የኢጣልያ ነጋዴዎች የንግድ ዕቃዎችን በአሰብ የባሕር በር በሚያሳልፉበት ጊዜ ቀረጡን የኢትዮጵያ ነጋዴዎች በሚያስቀርጡበት ልክ ያስቀርጣሉ ።

ስድስተኛ ፤

የኢትዮጵያ መንግሥት የባሕሩን በርና የባቡሩን መንገድ ሥራ ከአሰብ ጀምሮ እስከ ኢትዮጵያ ወሰን ለኢትዮጵያና ለኢጣልያ ኩምፓኒዮች ይሰጣል ። እነዚህም ኩምፓኒዮች ሲቆሙ ሁለቱን እጅ ገንዘብ የኢትዮጵያ ሕዝብ ፡ አንዱን እጅ ገንዘብ የኢጣልያ ሕዝብ ያወጣሉ ። ነገር ግን የኢትዮጵያ ሕዝብ ሁለት እጅ ገንዘብ ለማውጣት ያልቻሉ እንደ ሆነ ሌላ የውጪ ሰው ሳያስገቡ ሁለቱ ወገኖች ብቻ ገንዘቡን እኩል እኩል አዋጥተው ኩምፓኒያ ሊሆኑ ይችላሉ ።

ሰባተኛ ፤

የኢትዮጵያ መንግሥት ወደ ፊት ከሌላ መንግሥት ጋራ የባሕር በር ውል የተዋዋለ እንደ ሆነ ፡ ደግሞ በማናቸውም ሌላ የባሕር በር ነፃ የሆነ የቦታ

ንን ። ፓፓውም በኢትዮጵያ የሚኖሩት የካቶሊክ ሚሲዮኖች በሰላምና በጸ
ጥታ ስለ መኖራቸው የቀድሞውም ልማድ ቀርቶ አሁን በኢትዮጵያ የሃይማ
ኖት ነፃነት ስለ መፈቀዱ ደስታቸውን እየገለጡ ተናገሩ ። ተሰነባብተን በም
ንመጣበትም ጊዜ እግዚአብሔር የኢትዮጵያን አገርና ነገሥታቱንም ሕዝቡ
ንም ይባርክ ብለው ጸሎት አደረጉ ።

ከዚያም ስንወጣ ወደ ቅዱስ ጴጥሮስ ቤተ ክርስቲያን ገብተን መቃብ
ሩን ተሳልመን ፡ የቤተ ክርስቲያኑን ውበት አይተን ከወጣን በኋላ ፡ በዚያው
አጠገብ ያለውን ለኢትዮጵያ መናንያን የተሰጠውን የቅዱስ እስጢፋኖስን
ገዳም ለማየት ገባን ። የኢትዮጵያ መነኰሳት ከቀድሞ ዘመን ጀምሮ የጌታ
ችንን መቃብር ጎልጎታን ፡ የቅዱስ ጴጥሮስንና የቅዱስ ጳውሎስን መቃብር
ሮማን ለማየትና ለመሳም ብዙ ናፍቆት አላቸውና ከኢትዮጵያ ድረስ ወደ
ሮማ እየመጡ የማረፊያ ስፍራ እየቸገራቸው መጉላላታቸውን አይተው
በ፲፬፻፷፭ ዓ. ም. የነበሩት ፓፓ ይህ የቅዱስ እስጢፋኖስ ገዳም ለኢትዮጵያ
መናንያን ማረፊያ ይሁን ብለው ሰጡ ይባላል ።

በዚህም ገዳም ያለውን ቤተ ክርስቲያን በየማዕዘኑ እየዞርን ስናይ የሰ
ባት ኢትዮጵያውያን መነኰሳት ስም የተቀረጸባቸው ጥርብ ድንጋዮች አይ
ተናል ። በገዳሙም ባንድ ክፍል ቤት ገብተን በተቀመጥን ጊዜ ለትምህርት
የመጡ ሰባት ኢትዮጵያውያን ቀርበው የኢትዮጵያን ቀደምትነት ፡ የነገሥ
ታቱን ብርታት እየተናገሩ እኛንም እያመሰገኑ ደስታቸውን ገለጡልን ።

በሮማ በቆየንበት ጊዜ በሮማና በያውራጆቹም ያየነው ፡ መታሰቢያ
ሆኖ በልባችን የሚኖረው ከዚህ ቀጥሎ ያለው ነው ። የኩሪናል ቤተ መንግ
ሥት የነገሥታቱ መቃብር ፡ የኡቶቢስኪሊት እሽቅድድም ፣ የሮማ ማዘጋጃ
ቤት ፡ ቫቲካንና የቅዱስ ጴጥሮስ ቤተ ክርስቲያን ፡ የኢትዮጵያ ልጆች
የሚማሩበት የእስጢፋኖስ ገዳም ፡ የቅዱስ ጳውሎስና የቅዱስ ዮሐንስ ፡ የእ
መቤታችን የድንግል ማርያምና የኢየሱስ ቤተ ክርስቲያኖች ፡ የቀድሞ ቄሣ
ሮች ቤተ መንግሥት ፡ የቀድሞ ቄሣሮች ክርስቲያኖችን ከአራዊት ጋራ
የሚያስታግሉበትና ባሮችን እርስ በርሳቸው የሚያጋድሉበት ፡ የትያትር ቦታ ፡
የቪክቶር አማኑኤል ፪ኛ ሐውልት ፡ በችንቶቸሌ የታየው የወታደር ሰልፍ ፡
የሮማ አንቲካ ቤት ፡ በብራቺያኖ የታየው የመድፍ ተኵስ ፡ ቼሊዮ የሚባ
ለው የወታደር ሆስፒታል ፡ የእስፔዚያ መርከቦች የቶሪኖ ከተማ ፡ የፊያት
አውቶሞቢል ፋብሪካ ፡ በቶሪኖ ያለው የነገሥታቱ መቃብር ቤት ነው ።

የኦፊሴሉም የጉብኝት ቀን ሲጨረስ ግርማዊ ንጉሥ ቪክቶሪዮ አማኑ
ኤል ስለ አደረጉልን የወዳጅነት አቀባበል እያመሰገንን ተሰነባብተን በሰኔ
፳፭ ቀን ወደ ፓሪስ ተመለስን ።

ምዕራፍ ፲፱

ከፓሪስ ወደ ሎንዶን ።

በሰኔ ፴ ቀን ከፓሪስ ተነሥተን ወደ ሎንዶን ተጓዝን ። ካሌ ላይ ደርሰን በእንግሊዝ መርከብ ገብተን ጕዞ ስንጀምር ሁለት የጦር መርከቦች በኢትዮጵያና በእንግሊዝ ሰንደቅ ዓላማ አጊጠው በመርከባችን ቀኝና ግራ ይጓዙ ነበር ። ባሕሩንም አልፈን ዶቨር ስንደርስ ፭፭ ጊዜ የሰላምታ መድፍ ተተኰሰ ።

ከዶቨርም በባቡር ተሳፍረን ሎንዶን በቢክቶሪያ ባቡር መቋሚያ ስንደርስ የግርማዊ ጆርጅ ልጅ አሁን የነገሡት ያን ጊዜ ዱክ አፍ ዮርክ ሲባሉ የነበሩት በአባታቸው ስም ሆነው ከብዙ መኳንንትና ከክብር ዘበኞች ጋራ መጥተው የክብር አቀባበል አደረጉልን ። ከዚያም ለማረፊያ በተሰናዳልን በሐይድ ፓርክና በናይትስብሪጅ አጠገብ አልቤርት ጌት በሚባል ቤት ገባን ።

በማግስቱም በሐምሌ ፩ ቀን ከግርማዊ ንጉሥ ጆርጅ ጋራ ለመገናኘት መፈቀዱን ልዑል ዱክ አፍ ዮርክ አስታውቀውን ነበርና በተወሰነው ሰዓት ሔደን ተገናኘን ።

ከዚህም ቀጥሎ ያለውን ቃል ለግርማዊነታቸው ተናገርሁ ፡

«ግርማዊ ሆይ ፡

ከብዙ ዘመን አስቀድሞ በተመሠረተችው በታላቂቱ ከተማዎ በሎንዶን ግርማዊነትዎንና ግርማዊት ንግሥትን በማየቴ እጅግ ደስ ብሎኛል ። በእን ግሊዝና በኢትዮጵያ መካከል ጸንቶ የሚኖረው ወዳጅነት ከተመሠረተ ብዙ ዘመን መሆኑን ግርማዊነትዎ ያውቀዋል ።

ወደ ፊትም የግርማዊት ንግሥተ ነገሥታት ዘውዲቱና የኔም የራሴም የሁለቱ መንግሥታት ወዳጅነት እየሰፋና እየጸና እንዲሔድ ነውና የግርማ ዊነትዎም አሳብና ፈቃድ እንደዚሁ መሆኑን እናምናለን ።

ደግሞ ትልቁ አባቴ ልዑል ራስ መኰንን በትልቁ አባትዎ በንጉሥ ኤድዋርድ ፯ኛ ዘመን ወደ ሎንዶን በመጡ ጊዜ የተደረገላቸውን የወዳጅ ነት ነገር ሁሉ ለየመኳንንቶቻቸው ሲነግሩ እየሰማሁ በጣም ያስደንቀኝ ነበር ።

እኔም ልጃቸው ወደ ሎንዶን መጥቼ ግርማዊነትዎንና የከበረ ሕዝብ ዎን ፡ ያማረች ከተማዎን በማየቴ እጅግ ደስ ብሎኛልና ይህ ደስታዬ ለእኔ መታሰቢያ ሆኖ በልቤ ውስጥ ይኖራል ።

ግርማዊ ሆይ ፡ ለግርማዊነትዎና ለግርማዊት ንግሥት ለቤተ ዘመዶች ዎም ሁሉ ረጅም ዕድሜ ከጤና ጋራ ፡ ለሕዝብዎ ሰላምና በረከት ፡ ለሀገርዎ ልማትና ስፋት እንዲሆን የልቤ ምኞት መሆኑን ለግርማዊነትዎ እገልጣ ለሁ» ብዬ ስጨርስ ፡ ግርማዊነታቸውም ከዚህ ቀጥሎ ያለውን ቃል መለሱ።

«ልዑል ሆይ ፡

አሁን ልዑልነትዎ የተናገረውን የወዳጅነት ቃል ስለ ሰማሁ እጅግ ደስ እያ ለኝ ከልቤ አመሰግንዎታለሁ ። በእንግሊዝ መንግሥት ዋና ከተማ በደኅና በመግባትዎና ዓይን ላይን በመተያየታችን እኔና ንግሥት እጅግ ደስ ብሎ ናል ።

የልዑልነትዎ አመጣጥ ከብዙ ዘመን አስቀድሞ በሁለቱ መንግሥታት መካከል የሚኖረውን ወዳጅነት ወደ ፊት እያሰፋና እያጸና እንዲሔድ ተስፋ አደርጋለሁ ።

ልዑል አባትዎ ራስ መኰንን ግርማዊ አባቴ ንጉሥ ኤድዋርድ ዘውድ በጫኑ ጊዜ ስለ ዐፄ ምኒልክ ሆነው መምጣታቸው ይታሰበኛል ። ልዑል ራስ መኰንን ለሀገሬ ዘወትር የወዳጅነት አሳብ እንደነበራቸው በፍጹም አውቃለሁ ። እንዲሁም ደግሞ ይኸው አሳብ በልጃቸው ዘንድ ለዘወትር እንዲኖር አልጠራጠርም ።

ልዑልነትዎ በዚህ ሳሉ በሀገሬ ውስጥ ለማየት የሚያስፈልግዎን ነገር ሁሉ ያለችግር እንዲያዩ ተዘጋጅቶልዎታል ። ደግሞ ከእኛ ጋራ ሳሉ ደስ የሚያሰኝና ጥቅም ያለው ነገር ሆኖልዎ ወደ ሀገርዎ በተመለሱ ጊዜ በእንግሊዝ አገር ያዩት ሁሉ ለልብዎ ደስ የሚያሰኝ መታሰቢያ እንዲሆንልዎ ተስፋ አደርጋለሁ ።

አሁንም እንደገና ልዑልነትዎን እያመሰገንሁ ወዳጅነታችንን ለማጽናት አሳቤ መሆኑን አስረዳዎታለሁ ። ወደ ሀገርዎም በተመለሱ ጊዜ ለግርማዊት ንግሥት ዘውዲቱ ከልብ የሆነ የማክበር ሰላምታዬን እንዲያቀርቡልኝ ልዑልነትዎን እለምናለሁ ። ለኢትዮጵያም መንግሥት ደኅንነትና ልማት ፡ በረከትና ስፋት እንዲሆን ፍጹም አሳቤ መሆኑን እገልጥልዎታለሁ» ብለው ጨረሱ ።

ከዚህም በኋላ ወደ አልቤርት ጌት ተመልሰን ሁለት ሰዓት ያህል እንደቆየን ግርማዊነታቸው ወደ አልቤርት ጌት መጥተው ጉብኝት መልሰው ሔዱ ።

በሐምሌ ፬ ቀን ከጠቅላይ ሚኒስትሩ ከምስተር ራምሴ ማክዶናልድ ጋራ አንዳንድ የመንግሥት ጉዳይ ለመነጋገር ቀጠሮ ተደርጎ ነበርና በቀጠሮው ሰዓት ወደ ውጭ ጉዳይ ሚኒስቴር ሔደን ተገናኘን ።

ከዚህም በኋላ ምስተር ማክዶናልድ በሁለቱ መንግሥታት ዜጎች መካከል በወሰን ላይ ስለሚደረገው አምባጓሮ ነገሩን በረጅሙ አድርገው ከተናገሩ በኋላ ከዚህ ቀጥሎ ያለውን መለስንላቸው ።

የወሰኑ ነገር በጽሕፈት ብቻ ሆኖ እንደ ውሉ ቃል ከሁለቱም መንግሥታት ወገን የተመረጡት መሐንዲሶች ከቦታው ላይ ሔደው ስላልወሰኑትና ምልክት ስላልተደረገበት ፤ የእኛም የእናንተም ዜጎች በወሰን ላይ የሚጣሉበት ምክንያቱ ይህ ነውና ወደ ፊት በቶሎ የሚያስፈልገውን አድርገን ወሰኑ ቢከለልና ምልክት ቢደረግበት ይሻላል ። ይህ ከተደረገ በኋላ ሁለቱም ወገኖች ወሰናቸውን ጠብቀው እንዲኖሩ አይጠረጠርም አልናቸው ። ምስተር ማክዶናልድም በዚሁ አሳብ ተስማምተው የወሰኑ መካለል ነገር በቶሎ እንዲጀመር እናደርጋለን ብለው ተናገሩ ። እንደ ተመለስንም የወሰኑ ክልል ሥራ እንዲሠራ አድርገናል ።

ሁለተኛው ጉዳይ የጣናን ባሕር ስለ መገደብ ነው ። ምስተር ማክዶናልድ የእንግሊዝ መንግሥት የጣናን ባሕር እንዲገድብ የኢትዮጵያ መንግሥት ይፍቀድለት ብለው ጠየቁ ። ለዚህም ከዚህ ቀጥሎ ያለውን መለስንላቸው ።

የጣናን ባሕር እኛው ራሳችን እናስገድባለን ፤ ስለ ኩባንያውም አቋቋም እንነጋገርበታለን ። አስገድበን ውሃውን ለአንግሎ ኤጅፕሺያን ሱዳን መንግሥት እናከራየዋለን አልናቸው ።

በዚህም በዋናው አሳብ ተስማምተን ዝርዝሩን በጽሕፈት እንቀባበላለን በማለት ጨረስን ።

ከዚህም በኋላ በእኛም ወገን ችግራችንን ለማመልከት ፈቃድ ጠይቀን ፡ ቀጥሎ ያለውን ጠየቅናቸው ። ከዚህ ቀድሞ በወዬ ምኒልክ ዘመን የኢትዮጵያ መንግሥት ለራሱ የሚያስፈልገውን የጦር መሣሪያ እየገዛ ወደ ሀገሩ ሲወስድ እንዳይከለከል ውል ተደርጎ ነበር ። አሁን ግን ከተልቁ የአውሮጳ ጦርነት ወዲህ የጦር መሣሪያ እየገዛን ለመውሰድ ተከልክለናልና እንደ ጥንቱ እየገዛን እንድንወስድ ይፈቀድልን አልናቸው ። እርሳቸውም የዚህን የጦር መሣሪያውን ነገር ከፈረንሳዊና ከኢጣልያ መንግሥት ጋራ ባንድነት ሆነን ካልጨረስነው የእንግሊዝ መንግሥት ብቻውን ለመጨረስ አይችልምና ሦስቱም መንግሥታት ከመከሩበት በኋላ ምላሹን እናስታውቅዎታለን ብለው መለሱ ።

ሁለተኛም ፡ የኢትዮጵያ መንግሥት ከውጭ አገር መንግሥታት ጋራ የሚያገናኝ የባሕር ወደብ ስለሌለው ብዙ ችግር ሆኖብናል ። ዕውቀትና ብልጥግና የሚገኘው አንዱ መንግሥት ከሌላው መንግሥታት ጋራ በባሕርም በምድርም እየተገናኘና እየተጋጠመ ንግዱ ሲሰፋ ነው ። የኢትዮጵያ መንግሥት ወደ ፊት አሳቡ ሁሉ የሥልጣኔ ሥራ እየሠራ ከውጭ አገር መንግሥታት ጋራ በጣም ለመቃረብ ነው ። አሁን ባለፈው ዓመት እንኳ ወደ ዓለም መንግሥታት ማኅበር መግባታችን የሥልጣኔ ሥራ ለመሥራትና አገራችንን ለማልማት ማሰባችንን ያስረዳል ። ስለዚህ የእንግሊዝ መንግሥት አንድ የባሕር ወደብ ለኢትዮጵያ መንግሥት ርስት አድርጎ ቢሰጥ ለዘላለም የማይናወጥ ወዳጅነት ሆኖ ይኖራል ። ስለዚህ ከሎንዶን ከመነሣቱ በፊት የዚህን ቁርጥ ምላሽ ቢያስታውቁኝ ደስ ይለኛል አልኋቸው ።

ምስተር ማክዶናልድም ይህን ነገር ካሁን በቀር አልሰማሁትም ፤ ይኸውም በፓርላሜንት ተመክሮ ነገሩ ካልተቆረጠ እኔ ብቻዬን የምቆርጠው አይደለምና በቶሎ ምላሹን ልሰጥዎ አልችልም ። ለፓርላሜንቱ ግን በተመቸ ጊዜ አቅርቤ እንዲመክርበት አደርጋለሁ ብለው ተመለሱ ።

በዚሁም ቀን ማታ የካንተርበሪ ሊቀ ጳጳስ ጸጋዊ ራንደል ዳቢድሰን ለምሳ ጋብዘውን ነበርና ከአልቤርት ጌት በኂ ሰዓት ወደ ላምቤት ፓላስ ሔድን ። እጅግ ያማረ ግብዣም ከተደረገልን በኋላም ሊቀ ጳጳሱ ከዚህ ቀጥሎ ያለውን ቃል ተናገሩ ።

«ልዑል ሆይ ፡

ለእንግሊዝ ቤተ ክርስቲያን ዋና ስፍራ በሆነው በላምቤት ፓላስ ልዑልነትዎን በመቀበሌ ከፍ ያለ ደስታ ሆኖልኛል ። የክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን አው-

ራጆች ትልልቅ ወኪሎች የሆኑትን በየጊዜው እቀበላለሁ ። ነገር ግን በጥን ታዊነት ቤተ ክርስቲያናቸው ከዓለም ክርስቲያኖች መካከል በፊተኛው ስፍራ የቆመችው ላምቤትን ጉብኝቶ አያውቅም ።

ልዑል ሆይ ፡ ቤተ ክርስቲያንም የሺኂኇ ዓመት ያህል ጥንታዊ ታሪክ አላት ። መጀመሪያም ከዚህ ወደሚቀድም ወደ ጌታችን ሐዋርያት ዘመን ይቃረብ ይሆናል ። ቤተ ክርስቲያንዎ ከአትናቴዎስና ከጓደኞቹ ዘመን የሚ ዛመድ ታሪክ አላት ። ነገር ግን ልዑልነትዎ ከእንግዲህ ወዲህ የጥንት ወግ ብቻ የሚይዙ አይደሉምና ወደ ፊት በሕዝብዎ የክርስቲያንን ሥልጣኔ ማስ ፋትና የክርስቲያንን መጻሕፍት መዘርጋት ክብርዎ ነው ።

ከማተሚያ ቤትዎ የቀድሞ ዘመንና አዲስ የሃይማኖት መጽሐፍ ብቻ አይወጡም ። ነገር ግን እርስዎ ራስዎ የሥራው ተካፋይ ነዎ ። ልዑልነትዎ ያሳተሚቸው የኢትዮጵያ መጻሕፍት የርስዎ መቅድም ያለበት ፣ የሊቁ የአፈ ወርቅና የመነኩሴው የማር ይስሐቅ መጻሕፍት ለሚመረምራቸው ሁሉ ጥቅሙ እጅግ ብዙ ነው ።

የዛሬ መንገድዎ ዋና አዲስ ከሆነ ከምዕራብ ዓለም ጋራ የሚያስተዋው ቅዎ መሆኑ የማይጠረጠር ነው ። በመንፈሳዊ ነገርም ቢሆን ፡ በዓለም ነገ ርም ቢሆን መምጣትዎ ለሁላችን የዘለዓለም ደስታ ነው ። የሀገርዎ መንፈ ሳዊና ሥጋዊ ደኅንነትም በእጅዎ የተያዘ እንዲሆንና ለመልካም ሥራ መጣ ጣርም የሚቻል እርዳታ ሁሉ እንዲገባዎ እርግጥ ሆኖ ይሰማኛል ።

ከልብ ፍቅርና ከፍ ካለ ተስፋ ጋራ የመጡበት ጉዳይ ሁሉ እንዲከናወን ልዎ እንመኛለን» ብለው ጨረሱ ።

በሐምሌ ፭ ቀን የአፈሱሉ ቀን ስለ ተጨረሰ ወደ በኪንግሃም ቤተ መን ግሥት ሔደን ከግርማዊ ንጉሥና ከግርማዊት ንግሥት ተሰነባበትን ። በመ ሰነባበትም ጊዜ ግርማዊ ንጉሥ ጆርጅ ከዚህ ቀጥሎ ያለውን ቃል ተናገሩ ።

«ልዑልነትዎ የሁለቱን መንግሥቶች ወዳጅነት ለማጽናትና ለማስፋት ወደ እንግሊዝ አገር በመምጣትዎ በጣም ደስ ብሎኛል ። ስለዚህ ሎንዶንን ለማየትዎና ከእኛ ጋር ለመገናኘትዎ ለዘለዓለም መታሰቢያ እንዲሆንዎ በመቅደላ ጦርነት ጊዜ የእንግሊዝ የጦር አለቃ ያመጣውን የዐፄ ቴዎድሮ ስን ዘውድ መልሰንልዎታል» አሉ ።

የዐፄ ቴዎድሮስ ዘውድ ተማርኮ ወደ እንግሊዝ አገር መምጣቱ ምንም የኢትዮጵያን ነፃነት የሚነካ ባይሆን እንኳ ፣ ይህ ዘውድ የኢትዮጵያ ንጉሠ ነገሥት ዘውድ ነበር እየተባለ በውጭ አገር መታየቱ ደስ አያሰኝም ነበርና አሁን ግርማዊ ንጉሥ ጆርጅ ይህ የዐፄ ቴዎድሮስ ዘውድ ወደ ኢትዮጵያ እንዲመለስ መፍቀዳቸው ትልቅ የወዳጅነት ምልክት መሆኑን ስለ ተረዳሁ ትና ትልቅ ደስታ ስለ ተሰማኝ ከጥልቅ ልቤ እውነተኛ ምስጋናዬን አቀረብ ሁላቸው ።

በሐምሌ ፲፩ ቀን የካምብሪጅን ዩኒቬርሲቲ ለመጐብኘት ከዉቱ በ፱ ሰዓት ከሎንዶን ተነሣን ። የዩኒቬርሲቲው ዋና አለቃ ወደ ሎንዶን ሳንመጣ ገና ሮማ ሳለን ዩኒቬርሲቲውን ለመጐብኘት ፈቃዳችን እንዲሆን በጽሕፈት ጠይቆን ነበር ። ሎንዶንም ከደረስን በኋላ አሳቡን በውጭ ጉዳይ ሚኒስቴር በኩል ስለ አስታወቁን ፈቃዱን ለመፈጸም ሔድን ።

የዩኒቬርሲቲውም ፕሮፌሰሮች ሁሉ በክብር ከተቀበሉን በኋላ የዩኒቬ ርሲቲው ዋና አለቃ ቀርበው «ልዑል ሆይ ፣ ሀገርዎን ኢትዮጵያን በጥበብና በዕውቀት ለመምራት መጀመርዎንና መትጋትዎን ሰምተናልና ዶክቶር አፍ ሎው የሚያሰኘውን የክብር ማዕርግ ሰጥተነዎታል» ብለው ለዚሁ የሚ ገባውን ልብስ ሰጡኝ ።

ወዲያውም ትልቅ የምሳ ግብዣ አድርገውልን ነበርና ፡ በግብዣው ላይ ዋናው የዩኒቬርሲቲው አለቃ ዶክቶር ኤ ሲ ፒየርስ ከዚህ ቀጥሎ ያለ ውን ቃል ተናገሩ ።

«ልዑል ሆይ ፡

ባለቅኔው ሆሜር ፡ የኢትዮጵያ ሰዎች ነውር የሌለባቸው ናቸው ብሏል ። ሄሮዶቱስም የኢትዮጵያ ሰዎች ፈጽሞ የወይን ጠጅ አይጠጡምና ዕድሜያ ቸው ረጅም ነው ብሏል ።

የኢትዮጵያ ሰዎች ለካምባይስስና ለፋርስ ንጉሥ ግብር አንገብርም ማለታቸው እርግጥ ነው ። ከዚያም በኋላ ሀገራቸውን በኃይል ለመውሰድ የመጣውን ሁሉ እያሸነፉ መለሱት ።

የሳባ ንግሥት የሰሎሞንን ዝና ሰምታ ፣ ሽቱና ወርቅ ፡ አልማዝ ይዛ ሰሎሞንን በእንቆቅልሽ ለመፈተን በግመል እንደ መጣች የሚያውቅ ማነው ። የነገሥታትስ ሁሉ እናት ትሆን ዘንድ ወደ ሀገርዋ እንደ ተመለሰች የሚያውቅ ማነው ። ምንስ ዘመኑ ቢበዛ ከዳዊት ዘር መሆናቸውን የማያስብ ማን ነበረ ። የንግሥት ሀንደኬ ወገንስ መሆናቸውን የማያውቅ ማን ነበረ ። ይህ ሁሉ ክርስቲያንነታቸውን በሙሉ ኢትዮጵያ እንደ መሠረቱ ፣ የቀድሞ እምነት የብዙ ዘመን ታሪክ እንዳላቸው ያስረዳል ።

የኢትዮጵያን መጻሕፍትና የሕግ መጻሕፍቶቻቸውን ባለፈው ዓመ ታት በካምብሪጅ ዩኒቬርሲቲ በክርስቶስ ኮሌጅ የተማረ አንድ ሰው ለእንግ ሊዞች ገለጠው ።

አሁንም ዛሬ የኢትዮጵያ መንግሥት አልጋ ወራሽ ተፈሪ መኰንን በመካከላችን አሉ ። እርሳቸውም የቀድሞ አባቶቻቸውን መንገድ ተከት ለው ከምሥራቃውያንና ከግብጻውያን ይልቅ ዕውቀት ያላቸው ናቸው ።

የቀድሞውንም የዛሬውንም ዕውቀት ይመረምራሉ ። የቀድሞውን የክርስቲ
ያን ትምህርት ሁሉ መርምረዋል ። አዲሱንም ዕውቀት ለማግኘት ይጥራሉ።
ከኢትዮጵያ መንግሥት አልጋ ወራሾች በመጀመሪያ ወደ አይሮፕላን ላይ
የወጡ ልዑል ተፈሪ መኰንን ናቸው ።

ደግሞ የየሐንስ አፈ ወርቅንና የማር ይስሐቅን መጻሕፍት ከግእዝ
ወደ አማርኛ ቋንቋ አስተርጕመው በገዛ ማተሚያቸው አሳትመዋል ። እነዚ
ህም መጻሕፍቶች በካምብሪጅ ዩኒቬርሲቲ መጻሕፍት ቤት ይገኛሉ ። ከዚ
ህም በቀር ለኢትዮጵያ ልጆች የትምህርት ቤት ሠርተዋል ።

ስለዚህ ትልቁን የኢትዮጵያን መንግሥት አልጋ ወራሽና እንደራሴ
ከጥንት ነገሥታት ዘር የመጡትን የኢትዮጵያ ተስፋ ልዑል ተፈሪ መኰን
ንን ፡ ከዚህ ላላችሁት ለሁላችሁም እናስተዋውቃችኋለን» ብለው ጨረሱ ።

እኛም ዋናው የዩኒቬርሲቲው አለቃ ለተናገሩት ቃል ከዚህ ቀጥሎ ያለ
ውን ቃል መለስን ።

«ለልዩ ልዩ ሕዝብ የዕውቀትና የጥበብ ምንጭ የሚመነጭበትን የካም
ብሪጅን ዩኒቬርሲቲ በማየቴ እጅግ ደስ ብሎኛል ። እናንተም በታላቅ ደስ
ታና በልብ ፍቅር ስለ ተቀበላችሁኝ አመሰግናችኋለሁ ። ይልቁንም ደግሞ
የኢትዮጵያ ነፃነትና የሕዝቡ ክርስቲያንነት ከብዙ ዘመናት አስቀድሞ መሆ
ኑን አስረድታችሁ ታሪኩን በመናገራችሁ ደስታዬ ከልክ ያለፈ ሆነ ።

የኢትዮጵያ መንግሥት በጣም ቀደምትነት እንዳለውና ከተመሠረ
ተም ረጅም ዘመን እንደ ሆነ የማያውቁ ምናልባት አንዳንድ ሰዎች ይኖ
ራሉ ። ነገር ግን የኢትዮጵያን ታሪኳን በጣም ቢመለከቱ ፡ ከዮናናውያን ፡
ከሮማውያንም አስቀድሞ ጸንታ የኖረች መንግሥት መሆኗን ለመረዳት
ይችሉ ነበር ። በዳዊትና በሰሎሞን ዘመን እንኳ በጣም የታወቀች መንግ
ሥት ነበረች ።

ኢትዮጵያ ባለፈው ዓመት ወደ ዓለም መንግሥታት ማኅበር ስለ ገባች
ከአውሮጳ መንግሥታት ጋራ በጣም ለመቃረብ የተመቸ ሆነላት ። ደግሞ
የኢትዮጵያ ልጆች በአውሮጳና በሌሎችም አገሮች ለትምህርት ስለሰደድና
ችው እነርሱም ለትምህርታቸው በጣም ስለ ተጉ ከጥቂት ዓመታት በኋላ የዩ
ኒቬርሲቲ ትምህርት ለመማር ወደ ካምብሪጅ እንዲመጡና እንዲማሩ ፡ ተም
ረውም ሲመለሱ መንግሥታቸውን እንዲያገለግሉ ተስፋ አደርጋለሁ» በማ
ለት ከጨረስሁ በኋላ ተሰነባብተን ወደ ሎንዶን ተመለስን ።

በሎንዶን ከተማ ያየሁት ሁሉ በጣም የሚያስደንቅ ነው ። ይልቁንም
በልቤ ውስጥ ተቀርጸው ለዘላለም መታሰቢያ ሆነው የሚኖሩት ከዚህ ቀጥሎ
ያሉት ናቸው ። የበኪንግሃም ቤተ መንግሥት ፡ ታወር — አፍ — ሎንዶን ፡
የቅዱስ ቶማስ ሆስፒታል ፡ የፓርላሜንት ቤት ፡ ዙዎሎጂካል ጋርድን የሚ

ባለው ልዩ ልዩ አራዊት የሚታዩበት ፡ ሐይኮርት የሚባለው የፍርድ ቤት ፡
የቅዱስ ጳውሎስ ካቴድራል (ቤተ ክርስቲያን) ፡ የዌምብሊ ኤግዚቢሽን ፡
የውጭ ጉዳይ ሚኒስቴር ቤት ፡ የካንተርበሪ ሊቀ ጳጳስ መኖሪያ ቤት ላምቤት
ፓላስ የሚባለው ፡ የእንግሊዝና የውጭ አገሮች የቅዱስ መጽሐፍ ማኅበር
ቤት ፡ የእንግላንድ ባንክ ፡ የዊንድሶር ቤተ መንግሥት ነው ።

ደግሞ በፖለቲካ ሳይሆን በተፈጥሮና በልማድ የሆነው የሕዝቡ ደግ
ነት በጣም ሲያስደንቀኝ ይኖራል ። ከዚህም በኋላ በሐምሌ ፲፬ ቀን ከሎን
ዶን ወደ ፓሪስ ተመለስን ።

ቀጥሎም አውሮጳ ድረስ መጥቼ የዓለም ሰላም የተመሠረተበትን ፡ የዓ
ለም መንግሥታት ማኅበር የቆመበትንና እኛም ማኅበረተኛ የሆንበትን ጄኔ
ቫን ሳላይ ወደ ሀገሬ አልመለስም በማለት ፡ በሐምሌ ፳፭ ከፓሪስ ወደ
ጄኔቭ ሔድሁ ። ነገር ግን ወራቱ የዕረፍት ጊዜ ስለ ነበረ ፡ ዋናው ጸሐፊ አል
ነበሩምና ለጊዜው በዚያው የተገኙት ጸሐፊዎች በደስታ ተቀብለው የጽሕ
ፈት ቤቱን ሁሉ በየክፍሉ አሳዩን ። ከዚያም የስዊስን ዋና ከተማ ቤርንን
አይተን ወደ ፓሪስ ተመለስን ።

ደግሞ በኦፊሴልም ሳይሆን በግል የጀርመንን ከተማ ቤርሊንን ለማ
የት ፍጹም ፈቃዴ ሆኖ ሳለ ፡ ወደ ሀገሬ የምመለስበት ጊዜው በመቃረቡ
ቤርሊንን ለማየት ባለመቻሌ እያዘንሁ ፡ ከኔ ጋራ ከነበሩት መኳንንቶች ደጃ
ዝማች ኃይለ ሥላሴና ሣህሌ ፀዳሉ ፡ ተስፋዬ ተገኝ የወዳጅነት ደብዳቤ
ይዘው ወደ ቤርሊን ሔደው ከፕሬዚዳኑ ከማርሻል ሂንደንቡርግ ጋራ ተገናኝ
ተው እንዲመለሱ አደረግሁ ።

ከፍራንኮ ኢትዮጵያ የምድር ባቡር ኩምፓኒያ ጋራ በውሉ ባንዳንድ
ስፍራ በየጊዜው የሚያከራክር ነገር ነበረበትና በወዳጅነት ተነጋግረን ያለ
ችግር በ፱ ክፍሎች ተስማምተን ከኩምፓኒያው ፕሬዚዳን ከሙሴ ማክሲም
ዤቱን ጋራ በመፈራረማችን በጣም ደስ አለን ።

ደግሞ በጅቡቲ በኩል ነፃ የሆነ አንድ ክፍል የባሕር ወደብ ለማግኘት
ወደ ፓሪስ በገባንበት ወራት ለውጭ ጉዳይ ሚኒስትሩ ለሙሴ ፒዋንካሬ
አመልክተን ሳለን የፕሬዚዳኑና የውጭ ጉዳይ ሚኒስትሩ ሹም ሽር በድንገት
ስለ ተደረገ ፡ ምላሹን በሌላ ጊዜ እናስታውቃችኋለን የሚል ተስፋ ሰጥተ
ውን ነበርና አሁን ወደ ሀገራችን መመለሳችን ስለ ሆነ ፡ ምላሹን እንዲያስ
ታውቁን ብንጠይቅ ከውጭ ጉዳይ ሚኒስቴር ከዚህ ቀጥሎ ያለው ደብዳቤ
ተጻፈልን ።

ነሐሴ ፲፫ ቀን ፲፱፻፳፬ ዓ. ም.
ፓሪስ

ለኢትዮጵያ መንግሥት አልጋ ወራሽና ባለሙሉ ሥልጣን እንደራሴ ልዑል ተፈሪ መኰንን ።

«ልዑል ሆይ ፡

ልዑልነትዎ ፈቃዱ ሆኖ ለሀገርዎ ንግድ የሚሆን የባሕር ወደብ በር ስለ ጠየቁ ፡ ይህንኑም የጠየቁትን በር ለኢትዮጵያ መንግሥት ለመስጠት የፈረንሳይ ሬፑብሊክ መንግሥት ጽኑ በሆነ ምኞት ነገሩን መርምሮ ለመጨረስና የሁለቱ አገሮች መንግሥቶች የሚስማሙበትን ቃል ከዚህ ሳይሔዱ አስቀድሞ ለልዑልነትዎ መስጠት ደስ ባለኝ ነበር ።

ነገር ግን የአማካሪዎቹ ፕሬዚዳን ከሔዱበት አገር ቶሎ ሳይመለሱ በመቅረታቸው ፡ ይኸው የሚደረገው ስምምነት ትልቅ ነገር ስለ ሆነ ፡ መላው የፈረንሳይ ሬፑብሊክ መንግሥት በግድ በነገሩ ሊመክርበት የሚያስፈልግ ነው ። ስለዚህም ስምምነቱ ሳይጸፍ እስካሁን ቆየ ። ከብዙ ዘመን ጀምሮ የፈረንሳይ መንግሥት በታሪክ ከኢትዮጵያ መንግሥት ጋራ ባንድነት የሚያስተሳስረው የወዳጅነት ማሰሪያ እንደገና ደግሞ የሁለቱን መንግሥታት ፍቅር ጽኑ ለማድረግ የጠየቁት ነገር እንደገና መነሣቱ አይቀርም ። ይኸውም እንደገና በፍጥነት ተነሥቶ ጽኑ በሆነ ምኞት ስምምነቱ ተጽፎ ያልቃል ብዬ ለልዑልነትዎ አደላድዬ በማክበር አስታውቃለሁ ።

እነዚህ የሚዋደዱና ጐረቤቶች የሆኑ ሁለቱ መንግሥቶች በመካከላቸው እንዲኖር በሚያስቡት ጥቅም ነገር ላይ ሁሉ በፍጥነት ስምምነቱን ለመጨረስ ጊዜው እስካሁን ሳይመች ቀረ ። ነገር ግን ወደ ፊት ያለ ጥርጥር በሚደረገው ስምምነት ልዑልነትዎ ወደ ፈረንሳይ አገር መጥተው ስለ ሰነ በቱ ከልብ ጥልቅ የሆነ ፍቅር በሕዝቡ ልብ ማኖርዎን የሚመሰክር ብዙ መታሰቢያ ሆኖ ያገኙታል ። የሁለቱም መንግሥታት የፍቅርና የጥቅም መታሰቢያ እንደ ገና እየለማ እንዲሔድ የሚያስፈልገውን ለማድረግ አንዳችም ነገር አይዘነጋም ።

የፈረንሳይ ሬፑብሊክ መንግሥት ለኢትዮጵያ ንግሥተ ነገሥታት ግር ማዊት ዘውዲቱ የሚያስብላቸውን መልካም ምኞትና ተድላ ፡ የሕዝባቸውንም ልማት እንዲያስታውቁልን ልዑልነትዎን እለምንዎታለሁ ።

(ፊርማ) ረኒ ረኑል ፡

ይህንንም ደብዳቤ ባነበብን ጊዜ የስምምነቱ አሳብ ምንም ለጊዜው ባይጸፍ እንኳ ፣ የደብዳቤው ቃል ወደ ፊት በቶሎ እንዲፈጸም ተስፋ የሚሰጥ በመሆኑ ደስ አለን ። ወደ ሀገራችንም የምንመለስበት ጊዜው እንደ ተቃረበ ስለ ተረዳነው ፡ የዳግማዊ ምኒልክ ኒሻን የተባለ አዲስ ኒሻንና ደግሞ የዳግማዊ ምኒልክ ሐውልት እንዲሠራና ወደ አዲስ አበባ እንዲላክ ፡ በንግሥት ዘውዲቱና በእኛም መልክ አዲስ ቴምብር እንዲታተም ፡ ለሚኒስቴሮችም ክፍል የሚያስፈልጉት መጻሕፍት እንዲገዙ ትእዛዝ አደረግን ።

ምዕራፍ ፲

ከፓሪስ ወደ ግሪክ ከተማ ወደ አቴና ።

ከአዲሱ የፈረንሳይ ሬፑብሊክ ፕሬዚዳን ከክቡር ሙሴ ዱሚርግ ጋራ ገና አልተዋወቅንም ነበርና በቀጠሮ ሻቶ ደ ራምቡዬ በሚባለው ቤተ መን ግሥት ተገናኝተን ከተዋወቅን በኋላ ፡ ወዲያው ተሰነባብተን በነሐሴ ፮ ቀን ለአቴና መንገዳችን ወደ ማርሴይ ተጓዝን ። እስከ ማርሴይም የሚሸኙን የፈረንሳይ ባለሥልጣኖችና የቀድሞ ወዳጆችን ሙሴ ላጋርድ ከእኛው ጋራ ነበሩ ።

ከማርሴይም በነሐሴ ፱ አምቧዝ በሚባል አነስተኛ መርከብ ተሳፈርን ። ባራተኛውም ቀን ፒሬ ከሚባለው ከግሪክ የባሕር ወደብ ከተማ ስንደርስ ፡ በአየር አይሮፕላኖች እያንጣበቡ ፡ በባሕርም የጦር መርከቦች መድፍ እየተኰሱ በታላቅ ክብር ተቀበሉን ። ከዚያም አልፈን ፋሌሮን ከሚባለው ከተማ ስንደርስ የግሪክ መንግሥት ጠቅላይ ሚኒስትር ክቡር ሙሴ ሶፉሊስ ከሚኒስትሮችና ከጦር አለቆች ጋራ ሆነው ተቀበሉን ። ከዚያም በባቡር ሆነን ወደ አቴና ተጓዝን ። በባቡር መቋሚያም የሬፑብሊክ መንግሥት ፕሬዚዳን ክቡር አድሚራል ኮንቶሪዮቲስ ካገሩ መኳንንቶችና ከውጭ አገር ዲፕሎማቲኮች ጋራ ሆነው ተቀበሉን ። ወዲያውም በአቴና ወደ አለው ወደ ዋናው ቤተ ክርስቲያን ገብተን ሊቀ ጳጳሳቱ ክሪሶስቶሞስ ጸሎተ ቡራኬ ካደረጉ በኋላ ለማረፊያ ወደ ተዘጋጀው ወደ ቤተ መንግሥቱ ገባን ።

በራትም ግብዣ ላይ ፕሬዚዳኑ አድሚራል ኮንቶሪዮቲስ በሁለቱ መን ግሥታት መካከል ከቀድሞ ጀምሮ ጸንቶ የቆየውን ወዳጅነት ፡ የሁለቱ መን ግሥታት ሕዝብ ታሪካቸው የተቃረበ መሆኑን እያስረዱ ተናገሩ ።

እኛም ከቀድሞ ጀምሮ አቴና የጥበብና የዕውቀት ምንጭ መሆኗን ፡ የሕዝቡንም ደግነት በታሪካችን ማግኘታችንንና ማንበባችንን ፡ ወደፊትም በኢትዮጵያ ለሚኖሩት ግሪኮች ሁሉ እርዳታ ለማድረግ መፍቀዳችንን እየገ ለጥን ነገርናቸው ።

በማግስቱም አክሮፖሊስ የሚባለውን የቀድሞ ዘመን የአማልክት የጣ ዖታት ቤተ መቅደስ ሕንፃ አየን ። ከዚያም ስንመለስ አካዳሚውንና ልዩ ልዩ ሙዜዬውም አየን ።

በነሐሴ ፲፫ እስታዲውም በሚባል ስፍራ ልዩ ልዩ የሆነ የጅምናስቲክ ጨዋታና የወታደር ሰልፍ በያይነቱ አሳዩን ።

ወደ ማታም ዋናውን የአቴናን ዩኒቬርሲቲ ለማየት ሔደን ነበርና የዩኒ ቬርሲቲው አለቃ ሙሴ ዲሜትሪ ፓፓፑሌያስ ከፍ ባለ ስፍራ ቆሞ ከዚህ ቀጥሎ ያለውን ተናገረ ።

«ልዑል ሆይ ፡

የአቴና ዩኒቬርሲቲ በመካከሉ የግሪክ አገር ነፍስ የሚገለጥበት ነው ። ሲወ ርድ ሲዋረድ ከመጣ ታሪክ በተመሠረተ ፍቅርና በማይለያይ ማሰሪያ ከግ ሪክ አገር ጋራ የተሳሰረውን የሕዝብ እንደራሴ ዛሬ ማታ በመቀበላችን ደስ ብሎናል ።

አንድ ሺህ ስድስት መቶ ዓመት የሆናቸውን እነዚህን መታሰቢያዎች የልዑልነትዎ በእኛ መካከል መገኘት ሊያጠብቃቸውና ሊያድሳቸው ይች ላል ።

ሁለት ግሪኮች ፍሬምናጦስና ኤዲስዮስ የነጋዴው የሜሮፒዮስ ልጆች በኢትዮጵያ የባሕር ጠረፍ ተማርከው ወደ አገሩ ውስጥ ገቡ ። የሃይማኖ ትም ሐዋርያ በመሆን ላገሩ ሰው በማስተማር የኢትዮጵያን ቤተ ክርስቲያን መሠረቱ ።

ልዑል ሆይ ፡ ሁለቱን አገሮች የሚያስተሳስር ፍቅር በዚያን ጊዜ ተጀ መረ ። በ፫፻፷፮ ዓ. ም. የክርስቲያኒቱ የግሪክ አገር ትልቁ ጳጳስ አትናቴዎስ እስክንድርያ ላይ በታላቅ ክብር የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን መሥራች ብሎ ለፍሬምናጦስ ስም ሰጠው ። ደግሞ የዚህ ቤተ ክርስቲያን ጳጳስ አድርጎ ቀባው ።

ደግሞ በልዩ አደራረግ ሄሊዮዶር ዲ. ኤሜሳ በጻፈው ሮማን በሚባለው መጽሐፍ እነዚህን የታሪክ መታሰቢያዎች ያነሣል ። በዚሁም መጽሐፉ የኢ

ትዮጵያን ንጉሥ ልጅ ቆንጆዬቱንና መልካሚቱን ያነሣል ።

ለሆሜርና ለሄሮዶቱስ በታሪኩ ስለ እርሱ ለሚናገረው ለስትራቦን በጅ ዎግራፊያው በብዙ ለሚያስብላቸው ኢትዮጵያውያን በጣም የታወቁ ነበሩ። በነዚህም ሲወርዱ ሲዋረዱ በመጡት ታሪኮች ምክንያት ያዲሲቱ ኢትዮጵያ ነገሥታት ሁል ጊዜ ከግሪክ አገር ጋራ የእውነተኛ ፍቅር መገናኛ አኑረዋል። ከሁሉም ይልቅ ዐፄ ዮሐንስና ዓፄ ምኒልክ ከግሪክ መንግሥት ጋራ በሚጻጻፉት ደብዳቤዎች ለሀገራችን እርግጠኛ ፍቅር ያለበት ቃል ተናግረዋል ።

ልዑል ሆይ ፡ ባገርዎ ውስጥ የሚኖሩት ወንድሞቻችን ጥልቅ በሆነ ምስጋና በሕዝብዎ ዘንድ ያገኙትን መልካም አቀባበልና ፍቅር ዘወትር ይነ ግሩናል ። ይኸውም እንደ ወንድማማች ለመሆን እስቲፈቀድላቸው ድረስ ነው ። የዚህን ሕዝብ እንደራሴ ዛሬ በእኛ ዘንድ እንግዳ ሆነው በመቀበላ ችን እጅግ ደስ ብሎናል ።

የግሪክ ጸሐፊዎች የመንገዳቸውን አኳኋን የጻፉና መጽሐፋቸውም ጥቅም ሆኖ የሚነበብላቸው የኢትዮጵያን የፍጥረቱን ከፍ ያለ ማማር አጥብ ቀው አስረድተዋል ። የነፋሱንና የዛፉን የቅጠሉንም ልዩነት የፀሐዩን ማማር በብርሃኑም የሀገሩን ማማር የሚገልጠውን ጽፈዋል ።

ልዑል ሆይ ፡ ከብዙ ጊዜ ጀምሮ ግሪኮች ለሀገርዎ የሚሆነውን ሁሉ እንደ ራሳቸው ጥቅም ያዩታል ። ምክንያትም ባገኙ ቊጥር በኢትዮጵያ ነገ ሥታትና በሕዝቡም ላይ ያላቸውን የፍቅር አሳብ ይመሰክራሉ ።

ይህም አሳብ እናንተ ለእኛ ባላችሁ ወዳጅነት ብቻ የተነሣ አይደለም ። ባለፈው ታሪካችንና በጠባያችን እየተገፋፋን የአእምሮን ከፍታና ወደ ጀግን ነት የሚያደርሰውን የነፃነት ፍቅር ሁሉ በማክበራችንም ነው ። ስለዚህ ታሪ ካችን ባደረገልን ትምህርት በኢትዮጵያ ሕዝብ ላይ ያለውን ፍቅራችንን ማጠንከራችን ምንም እንግዳ ነገር አይደለም ።

ከሌላው አፍሪቃ አገር ሁሉ በሚለይዋት ከፍጥረት በተሰጧት ተራሮ ችዋ የተነሣ ኢትዮጵያ ሁልጊዜ ነፃነቷን ጠብቃ መኖርዋን እናውቃለን ። በጨካኝና በአረመኔ ፡ በደረቅ በረሃ መካከል ኢትዮጵያ ከአንድ ሺ ዘመን ይበልጥ የክርስቲያንነት ጥግ ሆነች ለማለት የተገባ ነው ። ሆሜር ኢትዮጵያ ውያን ከሌሎች ይበልጣሉ ይላቸው ነበር ። ዲዮዶርም ደግነታቸውን ይናገ ራል ። ለነፃነታቸውም መዋጋታቸውን ያደንቃል ።

በታላቁ እስክንድርና በወራሾቹም ዘመን የግሪኮች ሥልጣኔ በኢትዮ ጵያ ገብቶ አዲስ የሥልጣኔ መንገድ ከፍቶ ነበር ። ማለፉንም የሚያስረዳ ማስታወሻ (ያገር ካርታ) ጻፈ ። በጥሊሞሶችና የቢዛንስ ንጉሦች መሠረቱን ለማቆምና ግዛቱን እስከ ኤርትራ (ቀይ ባሕር) ለማስፋት የኢትዮጵያን ሕዝብ ይመኙ ነበር ። ቢዛንስ ከፋርሶች ጋራ ሲዋጋ የኢትዮጵያውያንን

ኃይል አጋፈጠላቸው ። የልዑልነትዎ አገር በሜዲቴራኒና በሀንድ ያሉት የሠለጠኑት ሕዝብ መንገድና መገናኛ ሆኖ ነበር ። ግሪኮች በዚያ ዘመን በኢ ትዮጵያ በጣም የሚከበሩ ስለ ነበሩ የኢትዮጵያ ነገሥታት የግሪክ ቋንቋ ያውቁ ነበረ ተብሎ ተጽፏል ።

የኢትዮጵያን ቤተ ክርስቲያን ታሪክ የመረመሩ ሰዎች ባራተኛው መቶ ዓመት ይኸው ቤተ ክርስቲያን ፣ በሃይማኖት ጸንቶ የክርስቲያን ሃይማ ኖት በአፍሪቃ ባሉት በሩቅ አገሮች ሁሉ እንዲሰፋ የሚያስፈልገውን ሁሉ ያደርግ ነበር ። ነገር ግን የእስላም መነሣትና በየቀኑም እየበዛ መሔዱ በሰ ይፍ ኃይል በአፍሪቃ ሰሜን ያሉትን አገሮች ድል እያደረገ ፡ የኢትዮጵያን ሕዝብ ኃይል በብዙ አደከመው ። በኋላ ግን ከፍጥረታቸው ባገኙት ጀግን ነት ተከላክለው የእስላምን ኃይል አሸነፉ ። እስላሞችም አቃጥለውት በነበ ረው ስፍራ ላይ እንደገና የአክሱምን ቤተ ክርስቲያን ሠሩ ። የዚህም ቤተ ክርስቲያን እንደገና መሠራቱ ለኢትዮጵያ ትልቅ ዕጣና መታደል ነው ለማ ለት ይቻላል ።

በነገሥታቱና በገዥዎቹም ብልህነት ካለፈው መቶ ዓመት ጀምሮ ፣ ይህ አገር እንደገና የመታደስን መንገድ ያዘ ። ይኸውም የመታደስ መንገድ ይህን የተወደደና ጀግና ሕዝብ በትክክልነት ወደ ሕዝብ አንድነት የሚመ ራው ነው ።

የአቴና ዩኒቨርሲቲ በዚህ የግሪክ ሕዝብ አለቆች በተሰበሰቡበት ለጀግ ናው ለኢትዮጵያ ሕዝብ ገዥ ፡ ለመኰንን ልጅ ሰላም ይላል ። የግሪክ ሕዝብ ለሕዝብም ልማት የሚመኘውን ምኞትና በሁለቱ ሕዝቦች መካከል ያለ ውን የፍቅር ማሰሪያ እያጠበቀ ለመሔድ ቁርጥ አሳብ ማድረጉን እንዲቀበ ሉት ይለምናል ብሎ ጨረሰ ።

ይህንንም ከጥንታዊ ታሪክ የተለቀመ የወዳጅነት ቃል በመስማታችን ደስ ስላለን ከጥልቅ ልባችን የሆነ የምስጋና ቃል ተናግረን ወደ ቤተ መንግ ሥቱ ተመለስን ።

በማግስቱም ከሊቀ ጳጳሱ ከአባ ክሪሶስቶሞስና ከሌሎችም ታሪኩን በጣም ከሚያውቁ ሊቃውንቶች ጋራ ሆነን ቅዱስ ጳውሎስ የአቴናን ሰዎች ያስተማረበትን አርዮስፋጎስ የሚባለውን ለማየት ሔድን ። ስፍራውም በአ ክሮፖሊስ አጠገብ ነው ። ሊቀ ጳጳሱም የዚህን ስፍራ ታሪክ ከግብረ ሐዋር ያት እየጠቀሱ በብዙ ተናገሩ ።

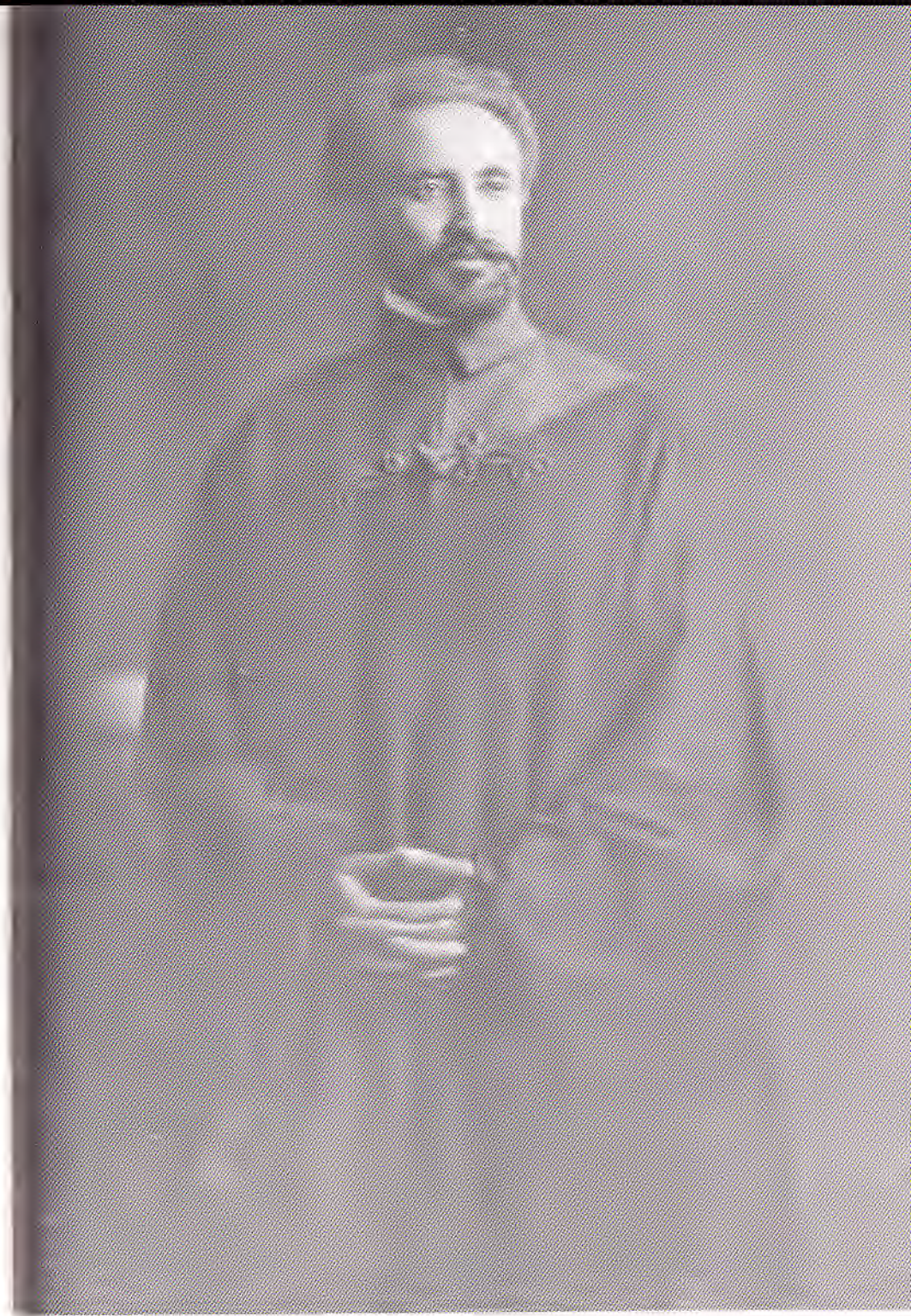
አቴና የጥበብና የዕውቀት ምንጭ መሆኗን በታሪክ ስናነበው ቆይተን ነበርና አሁን በዓይናችን በማየታችን ደስ አለን ።

በአቴናም ካየነው ሁሉ ዋና መታሰቢያ አድርገን በልባችን የያዝነው ከዚህ ቀጥሎ ያለው ነው ።

የአክሮፖሊስ የአማልክት የጣያታት ሕንፃ ፣ አርዩስፋንስ ፣ አካዳሚና የልዩ ልዩ አንቲካ ቤት ፡ የመጻሕፍት ቤት ፡ ዩኒቬርሲቲው ፡ በእስታዲዎ የተደረገው የጅምናስቲክ ጨዋታና የወታደር ሰልፍ ፡ በአክሮፖሊስ ፍራሽ ውስጥ የታየው የሄሮዲስ አንቲኮስ ትያትር ፡ በፋሌሮን ባሕር ዳር የተደረገው ወደ አየር የተወረወረው የአርትፊሴል ተኩስ የኢትዮጵያን ሰንደቅ ዓላማ እየመሰለ በአየሩ ላይ የተዘረጋው ነው ።

በጎዳር በሽታ ጊዜ ከነ ደጋጣማች ጎደለ ሥላሴ አባይህ ፡ አጋፋሪ ከልክሉ ፡ በጅሮንድ ሰብስቤ ፡ ፊታውራሪ ላንትይደሩ ፡ ደጅች ዘውዴ አየለ ሽሉቃ በልሁና ቀሺጣማች ይኒሱ አባይነህ

በዕደ ሳለን ።

ምዕራፍ ፳፩

ከአቴና ወደ አገራችን ወደ ኢትዮጵያ መመለስ ።

ስለ ኢየሩሳሌም ገዳማችን ቦታ ነገር በእኛና በሃይማኖት አባቶቻችን በግብ ጻውያን መካከል የተነሣው ነገር ፥ በወዳጅነት እንዲፈጸም የብዙ ዘመን አሳ ባችን ስለ ሆነ ኢየሩሳሌም በደረስንበት ወራት በጽሕፈት አድርገን ለሊቀ ጳጳሱ ብናስታውቃቸው በነገሩ እናስብበታለን የሚል ምላሽ ሰጥተውን ነበ ርና ምናልባት በነገሩ አስበውበት ቆይተው እንደሆነ የነገሩን ፍጻሜ ለመስ ማትና ለማወቅ ከአቴና ወደ ካይሮ ሔድን ። ከፓትረያርኩ ከአቡነ ቄርሎስ ጋራ ተገናኝተን የዚሁኑ የገዳማችንን ነገር ለመነጋገር ስለ አሰብን በነሐሴ ፲፩ ቀን ከአቴና ተነሥተን እስጢሪያ በሚባል መርከብ ወደ እስክንድርያ ተጓዝን ።

ከእስክንድርያም ወደ ካይሮ ወጥተን ከፓትረያርኩ ከአቡነ ቄርሎስ ጋራ ከተገናኘን በኋላ የኢየሩሳሌም ገዳማችን ነገር በማኅበሩ አማካሪዎች ተመክሮ ገና አለመጨረሱን ስለ ነገሩን ትልቅ ኀዘን ሆነብን ። ነገር ግን ወደ ሀገራችን የምንመለስበት ጊዜ በጣም ቀርቦ ነበርና የነገሩን ፍጻሜ ሰምቶ የሚያመጣልን አንድ ሰው ትተን ለመሔድ ማሰባችንን ለፓትረያርኩ አስታ ውቀን ከተሰነባበትን በኋላ ወደ ስዊዝ ተጓዝን ። ከስዊዝም በነሐሴ ፳፭ ቀን ሸለ በሚባል በሜሳጀሪ ኩምፓኒያ መርከብ ተሳፍረን በ፳፰ ነሐሴ ጅቡቲ ደረስን ።

በጅቡቲም ከግርማዊት ንግሥት ዘውዲቱ እኛን ለመቀበል ተልከው

የመጡት አሁን ራስ የተባለው ደጃዝማች ጌታቸውና ደጃዝማች የተባለው ቀኛዝማች ዓምደ ፡ በጅሮንድ ሣህለ ድንግል ወደ መርከቡ ውስጥ ገብተው ከተገናኙን በኋላ የግርማዊት ንግሥት ዘውዲቱን ደብዳቤ አስረከቡን ። ታሉም ቀጥሎ ያለው ነው ።

ሞዓ አንበሳ ዘእምነገደ ይሁዳ
ሥይምተ እግዚአብሔር ዘውዲቱ
ንግሥተ ነገሥታት ዘኢትዮጵያ ፡

ይድረስ ከልጇ ከልዑል ተፈሪ መኰንን ፡ የኢትዮጵያ መንግሥት አልጋ ወራሽና ባለሙሉ ሥልጣን እንደራሴ ። እንደምን ሰንብተሃል እኔ እግዚአብሔር ይመስገን ደኅና ነኝ ።

ስለ ሀገራችን ነፃነትና መታፈር ስለ ክብርዋም ስትል ፡ በማታውቀ ውና ሙቀት በሆነ አገር በመድከምህ ሳዝን ነበርና አሁን በደኅና በመመለ ስህ ብዙ ደስ አለኝ ። ካሰብነው አገር ሁሉ ደርሰህ ርስትህ ወደምትሆን ወደ ኢትዮጵያ በሕይወት ስለ መመለስህ ፡ ለእግዚአብሔር ምስጋና ይገባዋል ። ይልቁንም ይህ ያሁኑ የአውሮጳ ጉዞህ መጀመሪያ ነገር ስለ ሆነ እጅግ ተጨ ንቀን ነበርና አሁን በደኅና ተመልሰህ በመምጣትህ መላው የኢትዮጵያ ሕዝብ ደስ ሊለው የተገባ ነው ። አሁንም እንደዚሁ በሰላም መጥተህ በዓ ይነ ሥጋ ለመተያየት ያብቃን ። የሚቀበሉህም ደጃዝማች ጌታቸውና በጅሮ ንድ ሣህለ ድንግልን ፡ ቀኛዝማች ዓምዴን ልከናቸው መጥተዋል ።

ነሐሴ ፲፱ ቀን ፲፱፻፲፮ ዓ. ም. አዲስ አበባ ከተማ ተጻፈ ።

ከጅቡቲ በነሐሴ ፳፮ ተነሥተን ድሬዳዋ ላይ አንድ ቀን ውሎ አድር ገን በሸ፱ አዲስ አበባ ገባን ።

በባቡር መቋሚያ የውጭ አገር ዲፕሎማቲኮች በሙሉ ፡ ሊቀ ጳጳሱ አቡነ ማቴዎስ ከሊቃውንቱ ጋራ ፡ ሚኒስትሮችና የጦር አለቆችም የከተማ ውም ሕዝብ ስፍራ ጠቦት ሲጠባበቅ ነበርና መድረሳችንን የሚያመለክት መድፍ እየተተኰሰ በደስታ ተቀበሉን ።

ወደ ቤተ መንግሥትም በገባን ጊዜ ለግርማዊት ንግሥት ዘውዲቱ የና ፍቆትና የማክበር ሰላምታ ካቀረብን በኋላ ከዚህ ቀጥሎ ያለውን ቃል ተናገ ርን ።

ግርማዊት ንግሥት ሆይ ፡

የኢትዮጵያን ታሪክ ብንመረምር ፡ ከብዙ መንግሥታት ቀደምትነት እንዳላት ፡ በጥበብና በዕውቀትም የከበረች እንደ ነበረች ፡ ታላላቆች ታሪክ

ጸሐፊዎች በጻፉት መጽሐፍ ውስጥ የተጻፈው በጣም ያስረዳናል ።

ንግሥተ ሳባም የሰሎሞንን ጥበብ ለመስማት ወደ ኢየሩሳሌም በወረ ደች ጊዜ ለሰሎሞን ልዩ ልዩ የሆነ ገጸ በረከት ወስዳ እንደ ሰጠችው ክብረ ነገሥታችን ይመሰክራል ። ይህም የኢትዮጵያን ቀደምትነትና ጥበቧንም ያስረዳናል ።

ደግሞ አባቶቻችን የኢትዮጵያ ነገሥታት ባሕርን ተሻግረው ፡ የመን የሚባለውን የዐረብ አገር ይገዙ እንደ ነበሩ ፡ በታሪክ ተጽፏልና ይህም ኃይ ለኛ መንግሥት እንደ ነበረች ያስረዳል ።

ነገር ግን በፊቷም በኋላዋም ከሚኖሩ አረማውያን ጋራ በየጊዜው ጦር ነት ስለ ተነሣባት ከውጭ አገር መንግሥታት ጋራ በጣም ለመቃረብ የተ መቸ ጊዜ ሳታገኝ ቆየች ።

ግርማዊ አባትዎ ትልቁ ዳግማዊ ምኒልክ ዙፋናቸውን ከሚደግፉ ኃያ ላን ጋራ የጠፋውን አገር ሁሉ እንደ ገና አቅንተው እንደ ጥንቱ ኢትዮጵያን ሰፊ አደረጓት ። ከውጭ አገርም መንግሥታት ጋራ ለመቃረብ የሚቻለውን ሁሉ አደረጉ ።

ለዚሁም ሥራ በመጀመሪያ ወንድማቸውና አገልጋያቸው የሚሆኑ አባ ቴን ልዑል ራስ መኰንንን በመምረጣቸው በሁለቱም መካከል ትልቅ መተ ማመን እንደ ነበረ ያስረዳናል ።

አሁንም ግርማዊት ንግሥት የኢትዮጵያን ነፃነት ለዓለም ሁሉ ለመግ ለጽ ሲሉ ፤ እኔ ልጅዎ ወደ አውሮጳ ሔጄ ከነገሥታቱ ጋራ እንድገናኝና እን ድቃረብ ፈቃድ በማድረግዎ ዓለም ሁሉ ተደንቋል ። በዚሁም ምክንያት ኢትዮጵያ እንደ ከበረች የግርማዊትነትዎም ስም እንደ ተመሰገነ ወሬውን ሳይሰሙት አይቀሩም ።

ከእንግዲህ ወዲህ ኢትዮጵያ ልጆቿን በማስተማርና በማሠልጠን እንደ ጥንቷ ከትልቁ ደረጃ ትደርሳለች ብዬ ተስፋ አደርጋለሁ ። የአውሮጳ ነገሥታትና ፕሬዚዳኖችም ሰላምታቸውን ከምስጋናቸው ጋራ ለግርማዊትነ ትዎ እንዳቀርብላቸው መለመናቸውን አስታውቃለሁ ።

ከዚህም በኋላ ጸሐፌ ትእዛዙ ስለ ግርማዊት ንግሥት ሆኖ ከዚህ ቀጥሎ ያለውን አነበበ ።

«ልጇ አልጋ ወራሽ ሆይ ፡

ስለ ሀገራችን ልማትና ስለ ሕዝባችን ጥቅም ከአውሮጳ ነገሥታት ጋራ ለመ ገናኘት ስትሔድ በልቅሶና በእንባ ተሰነባብተን ነበር ። አሁን ግን በደኅና ተመልሰህ መጥተህ ዓይንህን ስለ አየሁት ለእግዚአብሔር ምስጋና አቀርባ ለሁ ። ይህችም ቀን የተባረከች ትሁን ።

ደግሞ ሀገራችን ኢትዮጵያ ምንም ጥንታዊት ብትሆን ፣ ብዙውን ዘመን በአረማውያን ስለ ተከበበች ከውጭ አገር ነገሥታት ርቃ መኖርዋ እርግጥ ነው ። ኋላ ግን አባቴ ዳግማዊ ምኒልክ አባቶቻቸው የጀመሩትን ዙሪ ያውን አገር አቅንተውና አደላድለው ሲጨርሱ ከውጭ አገር መንግሥታት ጋራ ለመቃረብ ቢያስቡ ከመሳፍንቱና ከመኳንንቱ መካከል አባትህን ራስ መኮንንን መርጠው በማያውቀው አገር ስለ ላኩት ከነገሥታቱ ጋራ ፍቅር አጽንቶ የዳግማዊ ምኒልክንም ፈቃድ ፈጽሞ ወደ ሀገሩ ተመለሰ ።

አንተም የታመንህ ልጄ እንደ አባትህ በማታውቀው አገር ሔደህ የባሕሩን ሁከት ፣ የፀሐዩን ሙቀት ታግሠህ ፡ ለሀገራችን ልማትና ለሕዝባችን ሀብት ያሰብነውን አሳብ ፈጽመህ ፣ ጥንት የቆመውንም የነገሥታቱን ወዳጅነትና ፍቅር አስፍተህ ፣ ፈቃዴን ፈጽመህ ስለ መጣህ በጣም ደስ ብሎኛል ።

ኢትዮጵያም የደስታ ምስጋናዋን ወደ እግዚአብሔር ታቀርባለች ። እናንተም አብራችሁ የሔዳችሁት መሳፍንትና መኳንንት ከቀኖር ሳትገሥ ድሉ በደኅና ተመልሳችሁ ስለ መጣችሁ ፡ ለእግዚአብሔር ምስጋና ይሁን ። ወደ ፊትም እንደ አያችሁት አገር ለሕዝባችን ጥቅምና ለሀገራችን ልማት በሚሆነው ሁሉ እንድታስቡበትና እንድትተጉበት እንዲረዳችሁ ፈጣሪያችንን እለምናለሁ» ብሎ ጨረሰ ።

ከዚህም በኋላ ወደ መኖሪያ ቤታችን ሔደን ቤተ ዘመዶቻችንን ሁሉ በደኅና ስለ ማግኘታችን ለእግዚአብሔር ምስጋና አቀረብን ።

ምዕራፍ ፳፪

የእንግሊዝ መንግሥት የጣናን ባሕር ሲገድብ ፣ የኢጣልያ መንግሥት ከኤርትራ ወሰን ጀምሮ በኢትዮጵያ መሃል ለመሃል አቋርጦ እስከ ኢጣልያ ሱማሌ የምድር ባቡር ሲሠራ ለመረዳዳት ስለ መዋዋላቸው ።

የእንግሊዝ መንግሥት በ፲፰፻፺ ፯ (፲፱፻፭) ዓ. ም. ሌፍትናንት ኩሎኔል ጆን ሌን ሐሪንግተን የሚባለውን ልዩ መልክተኛ አድርጎ ልኮ ፣ የኢትዮጵያ መንግሥት ወደ ዐባይ ወንዝ የሚገቡትን ትንንሾች ወንዞችና የሶባትን ወንዝ በጭራሽ አቋርጦ እንዳያስቀር ፣ ከእንግሊዝ ሱዳን መንግሥትና ከዐፄ ምኒልክ ጋራ በስምምነት ተዋውሎ ነበር ። ዐፄ ምኒልክም ይህንን ውል ስለ ፈቀዱ ፣ የእንግሊዝ ሱዳን መንግሥት በያመቱ ዐሥር ዐሥር ሺ ጊኒ ለኢትዮጵያ መንግሥት ይሰጣል ብሎ መላክተኛው በደብዳቤ ብቻ ጽፎ ሰጥቶ ነበር ። በኋላ ደግሞ የዐባይ ውሃ በበጋ እየበዛ በክረምት ያንሳልና በጣና ባሕር ላይ ገድበን ውሃውን እየቀነስን እንድንወስድ ይፈቀድልን ። ምናልባትም በጣና ባሕር ላይ ሲገድብ ውሃው በዝቶ በጣና ባሕር ውስጥ ያሉትን ደሴቶችና አብያተ ክርስቲያናት እንዳያሰጥም መሐንዲሶች ልከን አንድ ራፖር ለኢትዮጵያ መንግሥት እናቀርባለን ብለው ተፈቅዶላቸው በ፲፱፻፮ (፲፰፻፺ ፯) ዓ. ም. መሐንዲሶች ልከው ነበር ።

ከዚህ ቀጥሎ ከትልቁ ጦርነት በኋላ በ፲፱፻፲፪ (፲፱፻፲፱) ዓ. ም. የኢጣ

ልያ መንግሥት ወደ ሎንዶን መላክተኞች ልኮ ፡ የእንግሊዝ መንግሥት የጣናን ባሕር እንዲገድብ ፤ የኢጣልያ መንግሥት ከኤርትራ ወሰን ጀምሮ በኢትዮጵያ መሃል ለመሃል አቋርጦ የምድር ባቡር እንዲሠራ እንረዳዳ የማ ለት አሳብ አቅርቦ ነበረ ። ነገር ግን የእንግሊዝ መንግሥት በቀጥታ ከኢትዮ ጵያ መንግሥት ጋራ መነጋገር ስለ ጀመረ የኢጣልያ መንግሥት ያቀረበለ ትን አሳብ ለጊዜው ሳይቀበለው ቀረ ።

ከዚህም በኋላ በ፲፱፻፲፯ (፲፱፻፳፭) ዓ. ም. እኛ የግርማዊ ንጉሥ ጆርጅ ፭ኛ እንግዶች ሆነን ወደ ሎንዶን በመጣን ጊዜ በሁለቱ መንግሥታት መካ ከል ካሉት አንዳንድ ጉዳዮችን ለመነጋገርና ለመጨረስ ከጠቅላይ ሚኒስ ትሩ ከምስተር ማክዶናልድ ጋራ በቀጠሮ ተገናኝተን ስንነጋገር ፤ ከዚህ ቀደም የእንግሊዝ ሱዳን መንግሥት የጀመረው የጣና ባሕር መገደብ ነገር እንዲፈጸም ቢያደርጉልን ደስ ይሰናል ብለው ጥያቄ ቢያቀርቡልን ፤ የጣናን ባሕር እኛ በጣም በታወቁ መሐንዲሶች አስገድበን የሁለቱ መንግሥታት ጥቅም ተጠብቆ የሚኖርበትን ውል ተዋውለን በኪራይ ብንሰጣችሁ መል ካም ነገር ይመስለናል ብለን አሳባችንን ገለጥንላቸው ።

ምስተር ማክዶናልድም መሐንዲሶቹን የምትቀጥሩት ከማንኛው መን ግሥት መሆኑን አስቀድማችሁ ካስታወቃችሁንና ካስመረጣችሁን ፤ ይህ ንን አሳብዎን መቀበል ፈቃዳችን ነው ካሉ በኋላ ፤ ወዲያው ከአሜሪካ ዩናይ ትድ ስቴት መሐንዲሶች ለመቅጠር አትፈቅዱም ወይ ቢሉ በደስታ እንፈቅ ዳለን ብለን በዋናው ነገር በቃል ተስማምተን ከጥቂት ሳምንት በኋላ ፤ ይህ ንኑ በጽሕፈት አረጋገጥንላቸው ። የኢጣልያ መንግሥት ግን ፤ የእንግሊዝ መንግሥትና እኛ በቀጥታ ተነጋግረን የጣናን ባሕር ለማስገደብ ነገሩ መቆ ረጡን በሰማ ጊዜ ፤ ከኤርትራ ወሰን ጀምሮ በኢትዮጵያ መሃል ለመሃል አቋ ርጦ እስከ ኢጣልያ ሱማሌ የምድር ባቡር ለመሥራት የእንግሊዝ መንግ ሥት እንዲረዳው ያሰበው አሳብ እንዳይቀርበት ፡ በ፲፱፻፲፰ (፲፱፻፳፭) ዓ.ም. እንደገና የእንግሊዝን መንግሥት እየገሠገሠ አነሣሥቶ ከዚህ ቀድሞ በ፲፱፻፲፪ (፲፱፻፲፱) ዓ. ም. የጀመረው አሳብ እንዲፈጸምለት ፡ ከእንግሊዝ መንግሥት ጋራ ሮማ ላይ ተነጋግሮና ተስማምቶ የተስማሙበትን ቃል በደ ብዳቤ ተቀባበሉ ። በደብዳቤም መቀባበል ብቻ ሳይሆን ጂኔቭ ላይ ከዓለም መንግሥታት ማኅበር መዝገብ እንዲገባ አደረጉ ። ይህንንም ሲያደርጉ ለባለ ሥልጣኑ ለኢትዮጵያ መንግሥት አንድም ቃል አላስታወቁትም ነበር ። ተስማምተው የተቀባበሉትም የደብዳቤው ቃል ከዚህ ቀጥሎ ያለው ነው ።

ሰር ሮለንድ ግራሃም ለሙሴ ሙሶሊኒ ።
ሮማ ታኅሣሥ ፭ ፲፱፻፲፭ ፭

ከነጭ ዐባይና ከጥቁር ዐባይ ወደነዚህም ወንዞች የሚገቡት የወንዞች ውሃ ለመስኖ የሚያስፈልግ ስለ ሆነ ውሃው እንዳያቋርጥ ፡ የሚቻልም ቢሆን እን ዲበዛ ማድረግ ለምስርና ለሱዳን እጅግ ታላቅ የሆነ ጥቅም መሆኑን ክቡርነ ትዎ አይስተውም ። እንደዚህም ለማድረግ ከዚህ ቀድሞ የተቆረጠው ልዩ ልዩ አሳብ ዛሬ አሁን ይሠራበታል ። ሌሎቹም ይመከርባቸዋል ።

በዚህ ነገር ምስር ያላትን ጥቅም አስቦ በምስር ስምና በሱዳን ስም በባ ለአደራነት ሆኖ ፤ የእንግሊዝ መንግሥት አዲስ አበባ ላይ የጀመረው ንግ ግር ለክቡርነትዎ የታወቀ ነው ። የንግግሩም መሠረት ከኢትዮጵያ መንግ ሥት ኮንሴሲዮን ተቀብሎ በጣና ባሕርና በዳሩ ግድብ ሠርቶ ውሃውን ለማ ጠራቀምና ለነጭ ዐባይ ወንዝ እንዲሆን ለማድረግ ነው ። እስከ ዛሬም ድረስ ይህ ንግግር ምንም ፍሬ ያለው ነገር አላገኘም ።

በኖቤምበር ፲፱፻፲፱ (ጎዳር ፲፱፻፲፱) ዓ. ም. የኢጣልያ መንግሥት መል ክተኞች ሎንዶን በነበሩ ጊዜ ስለዚህ ነገር ኢጣልያ የምታደርገውን እርዳታ ቀጥሎ ባለው አኳኋን አቅርበው ነበር ።

የእንግሊዝ መንግሥት ስለ ጣና ባሕር ውሃ ነገር ያለውን ታላቅ ጥቅም ተመልክቶ በባሕሩ ላይ ለኢጣልያ ጥቅም በተሰጠው ክፍል ግድብ እንዲ ሠራ ከኢትዮጵያ መንግሥት ኮንሲሲዮን ሲጠይቅ የኢጣልያ መንግሥት ይረዳዋል ። ይህም ለእንግሊዝ ጥቅም የተሰጠው አውራጃ ወሰን እስቲከለ ልና በሦስቱ ስምምነት ውስጥ ኢጣልያ ያደረገችው ሬዘርብ በሙሉ እስቲ መረመር ድረስ ነው ።

የእንግሊዝ መንግሥት ከጣና ባሕር እስከ ሱዳን ድረስ የአውቶሞቢል መንገድ ለመሥራት ከኢትዮጵያ መንግሥት ኮንሴሲዮን ሲጠይቅ የኢጣ ልያ መንግሥት እንዲደግፈው ይጠይቃል ። ይህም የምድር ባቡር እንደ ሦስቱ ስምምነት በአዲስ አበባ በስተምዕራብ በኩል ያልፋል ። ለዚህም የም ድር ባቡር ሥራ የሚያስፈልገው መሣሪያ ሁሉ ከዚህ በላይ በተመለከተው የአውቶሞቢል መንገድ ላይ በነፃ ያልፋል ።

ኢጣልያ በኢትዮጵያ በስተምዕራብና ከዚህ በላይ የተነገረው የምድር ባቡር በሚያልፍበት አገር በሙሉ የተለየ የገንዘብ ጥቅም አገባብ እንዲኖ ራት በኢጣልያ ክፍል በገንዘብ የሚጠቅም ኮንሴሲዮን ለማግኘት የምታ ቀርበውን ጥያቄ ሁሉ በኢትዮጵያ መንግሥት ዘንድ እንዲደግፍ እንግሊዝን ትጠይቃለች ። ይህንንም ጥያቄ ለፈረንሳዊ ልታቀርብ ሬዘርብ አድርጋለች።

ከዚህ በላይ የቀረበውን አሳብ በዚያ ዘመን የሚቀበለው አልተገኘም ።

ዋናውም ምክንያት ለምስርና ለሱዳን ልማት ፡ እንዲያውም ለሕይወታቸው የሚያስፈልገውንና ዋና ነገር የሆነውን የወንዞቹን ምንጭ አንድ የውጭ መንግሥት በማናቸውም ብርቱ አሳብ ስለ ተነሣ ነው ። ነገር ግን በመታደል በሁለታችን መንግሥቶች መካከል በነበረው የእምነት መተናኛ ምክንያት የግርማዊ መንግሥት በሌላው ጉዳይ ሊፈጽመው ፈቃዱ ሆነ ። ስለዚህ የግርማዊ የእንግሊዝ መንግሥት ነገሩን እንደገና መረመረ ።

በዲሴምበር ፲፫ ፲፱፻፮ (ታኅሣሥ ፬ ፲፰፻፺ ፯፱) ዓ.ም. ለንደን ላይ የተደረገው ስምምነት በመጀመሪያው ክፍል የተመለከቱት የመንግሥታት ውሎች መሠረት ሆነው ኢትዮጵያ እንደ ነበረች እንድትኖር ውሉን የፈረሙት መንግሥቶች በየወገናቸው ጉዳት እንዳያገኛቸው ጥቅማቸውን ለመጠበቅ ስለ ሆነ ፡ ኢጣልያም ያቀረበችው አሳብ ከዚሁ ስምምነት ቃል ጋራ የማይቃወም መሆኑን የእንግሊዝ መንግሥት ተረዳው ።

ከዚህ በኋላ የግርማዊ የእንግሊዝ መንግሥት ከዚህ ቀድሞ የኢትዮጵያ መንግሥት ያወቀላትን ለምስርና ለሱዳን ጥቅም ያለባቸው ውሃዎች እንዳይነኩ ሬዘርብ አድርጎ ፤ ኢጣልያ ያቀረበለትን የመደገፍ እርዳታ በመልካም የሚቀበለው ሆነ ።

ስለዚህ በግርማዊ የውጭ ጉዳይ ሚኒስቴር ዋና ጸሐፊ ፡ ሥንቅና መሣሪያ ሠራተኛም ፤ ይህን የመሰለውን ሁሉ ከሱዳን ወሰን ጀምሮ እስከ ውሃ መገደቢያው የሚያመላልስበት የአውቶሞቢል መንገድ እንዲሠራና ይህንም መንገድ እያደሰ እንዲጠብቀው የኢትዮጵያ መንግሥት ለግርማዊ የእንግሊዝ መንግሥት ፈቅዶ ፤ ኮንሴሲዮን እንዲሰጠው በአዲስ አበባ ፡ ክቡርነትዎ ጥያቄውን እንዲደግፍለትና እንዲረዳው በማክበር እጠይቃለሁ ።

በዚህም ምትክ የግርማዊ የእንግሊዝ መንግሥት የኢጣልያ መንግሥት ከኤርትራ እስከ ኢጣልያ ሱማሌ ወሰን የምድር ባቡር ለመሥራትና ለመዘርጋት ኮንሴሲዮን ለማግኘት ለኢትዮጵያ መንግሥት የሚያቀርበውን ጥያቄ ለመደገፍ የተዘጋጀ ነው ። ይህም የምድር ባቡር ባቡሩን ለመዘርጋትና በባቡሩም ሥራ ለመሥራት የሚያስፈልገው ሥራ ሁሉ ከዚህ በላይ የተባለውን የአውቶሞቢል መንገድ በሙሉ ነፃነት አቋርጦ ለመሔድ እንዲችል ይሆናል ።

ስለዚህ የእንግሊዝና የኢጣልያ መንግሥት የሚፈልጉት ስለ ጣና ባሕርና ከኤርትራ እስከ ኢጣልያ ሱማሌ ስለሚዘረጋው የምድር ባቡር ኮንሴሲዮን ባንድ ጊዜ ሁለቱም እንዲያገኙ ፤ በኢትዮጵያ ያሉት የእንግሊዝና የኢጣልያ እንደራሴዎች አብረው ሆነው ተማክረው እንዲሠሩ የሚያስፈልገው አንድ ዓይነት የሆነ ትእዛዝ እንዲላክላቸው ያስፈልጋል ። ከሁለቱ መንግሥታት አንደኛው የጠየቀውን ኮንሴሲዮን አግኝቶ ፡ ሁለተኛው ሳይሆንለት

የቀረ እንደ ሆነ የጠየቀውና ያገኘው መንግሥት ደግሞ ሌላው ያላገኘው እንደዚሁ እርሱም እንዲሆንለት በብርታት እርዳታውን ሳያቋርጥ ይረዳዋል ።

የግርማዊ የእንግሊዝ መንግሥት በኢጣልያ መንግሥት ውድ በሆነ እርዳታ የሚያስፈልገውን የጣናን ባሕር ኮንሴሲዮን ያገኘ እንደሆነ በኢትዮጵያ ምዕራብና ከዚህ በላይ የተባለው ኢጣልያ በገንዘብ ተጠቃሚ እንድትሆንበት ሊያውቅላት የተዘጋጀ ነው ። ደግሞ ከዚህ በቀር ከዚህ በላይ በተነገረው አገር ክፍል ውስጥ ኢጣልያ የምትጠይቀው የገንዘብ ጥቅም ፡ ኮንሴሲዮን እንድታገኝ ጥያቄዋን ሁሉ ለመደገፍ የግርማዊ የእንግሊዝ መንግሥት ስለ ተቀበለ የኢጣልያ መንግሥት በበኩሉ ምስርና ሱዳን ስለ ውሃ ያላቸውን መብት ዐውቆ በነጭ ዐባይና በጥቁር ዐባይ ምንጮች ላይ ወይም በነዚሁ ምንጮች የሚገቡትንና የሚወጡትን ወንዞች እንዳይገድብ ፡ በዋናውም ወንዝ ውሃው እንዳይገባ የሚያስቸግርና ውሃውንም የሚያሳንስ ማናቸውንም ሥራ እንዳይሠራ ግዴታ ይገባል ። ስለሆነም በዚያው አውራጃ ላሉት ነዋሪዎች ውሃው እንዲያገለግላቸው ለማድረግ የኤሌክትሪክ መኪና ለማስኬድ ፤ ውሃውን ለመገደብ ወይም ትንሽ ዘርፍ በሆኑ ወንዞች ላይ ለመጠጥ ለእርሻ በዚያ ለሚኖሩ ሰዎች ምግብ የሚሆን ነገር ለመቀበል ፡ የውሃ ማጠራቀሚያ ኩሬ ለመሥራት ይችላል ።

የግርማዊ የእንግሊዝ መንግሥት ይህን ምክንያት አድርጎ የጣናን ባሕር ለመገደብና የውሃውንም ሥራ ለመሥራት የተቻለ ያህል ፡ በዚያው ካሉት ሰዎች እየተመረጡ እንዲሠሩ እስካሁን ድረስ በክረምት ወራት ከሚጠራቀመው ይበልጥ የሚያጠራቅም መገደቢያ እንዳይሠራ ለኢጣልያ መንግሥት ያረጋግጥለታል ። ስለዚህ የግርማዊ የእንግሊዝ ንጉሥ መንግሥት የዚህ የውሃ መገደቢያ መሠራት ለምስርና ለሱዳን ከመጥቀሙ በቀር ያገሩን ልማት የሚያሳድግ ያገሩንም ሕዝብ በገንዘብ ጥቅም እያበለጠገ እንዲሔድ የሚረዳ መሆኑን ተረድቶታል ።

ፊርማ ግራሃም ፡
ሮማ ዲሴምበር ፳ ፲፱፻፳፭
(ታኅሣሥ ፲፩ ፲፱፻፲፰) ዓ. ም.

ለክቡር ልዩ መልክተኛ ሰር ኤር ግራሃም ።

ክቡርነትዎ ከመንግሥትዎ እንደ ተቀበለው ትእዛዝ ስለ ምስርና ስለ ሱዳን ውሃ ስለ ማጠጣት ጉዳይና በጣና ባሕር ላይ ግድብ ሠርቶ ጥቁር ዐባይ እንዲ

ሞላ ለማድረግ ፤ ከኢትዮጵያ መንግሥት እስካሁን ተደክሞበት ሳይፈጸም ስለ ቆየ ጉዳይ በታኅሣሥ ፮ ቀን የጻፉልኝ ደብዳቤ ደርሶኝ በጥንቃቄ ተመል ክቼዋለሁ ።

ስለዚህም ጉዳይ በኖቤምበር ፲፱፻፲፱ (ኅዳር ፲፱፻፲፱) ዓ. ም. እንግሊ ዝና ኢጣልያ ተባብረው በወዳጅነት እንዲሠሩ የኢጣልያ መንግሥት መላክ ተኞች በሎንዶን ያቀረቡትን ድርድር ለምስርና ለሱዳን ልማት ለኑሮዋቸ ውም ጭምር በጣም አስፈላጊ በሆኑት ወንዞችና ምንጮች ላይ መቆጣጠር፡ ላንድ ለውጭ አገር ኃይለኛ መንግሥት የመፍቀዱን አሳብ ስለ አነሣ በዚያ ጊዜ ሳይቀበሉት መቅረቱን ክቡርነትዎ አይዘነጋውም ።

የግርማዊ የእንግሊዝ ንጉሥ መንግሥት ይህን ጥያቄ አጥልቆ ከመረ መረ በኋላ ፤ በዲሴምበር ፲፫ ፲፱፻፲፮ (ታኅሣሥ ፬ ፲፰፻ ፯፱) ዓ. ም. በሎንዶን የተደረገውን ስምምነት የሚቃወም ነገር እንደሌለበትና በስምምነቱ መጀ መሪያ ክፍል እንደ ተመለከተው የዓለም መንግሥታትን ሕግ መሠረት ሳይ ለቅ በኢትዮጵያ ቀድሞ የነበረው እንደ ነበረ ሆኖ የፈረሙት መንግሥታት ባንድነት ተስማምተው ጥቅማቸውን ለመጠበቅ መሆኑን ክቡርነትዎ ደግሞ አስታውቆኛል ። ስለዚህ ምክንያት የእንግሊዝ መንግሥት የኢጣል ያን አሳብ ተደግፎ የኢጣልያን ረዳትነት በደስታ ይቀበላል ። ይኸውም እር ዳታ የኢጣልያን መንግሥት ራሱ እንዳወቀው የምስርንና የሱዳንን ውሃ ዋና ጥቅም የማይነካ የሆነ እንደሆነ ነው ። እንዲሁም ክቡርነትዎ ከመንግሥ ትም እንደ ተቀበሉት ትእዛዝ ፡ የእንግሊዝ መንግሥት በጣና ላይ የመገደብ ሥራ እንዲሠራ ለምግብ ለመሣሪያ ለሠራተኛ ፡ ይህንንም ለመሳሰለው ሁሉ ማመላለሻ እንዲሆን ከሱዳን ወሰን እስከ ግድቡ ድረስ የአውቶሞቢል መን ገድ እንዲሠራ ፡ የኢትዮጵያን መንግሥት ለመጠየቅ የኢጣልያ መንግሥት እንዲረዳውና እንዲደግፈው ይጠይቃል ። የኢጣልያ መንግሥት ይህን ስለ አደረገለት የእንግሊዝ መንግሥት ደግሞ የኢጣልያ መንግሥት ከኤርትራ ወሰን እስከ ኢጣልያ ሱማሌ ወሰን ፡ የባቡር መንገድ እንዲዘረጋና ጥቅሙም ለራሱ እንዲሆን ፡ ለዚህም የባቡር መንገድ ሥራና ፍሬ ለማግኘት የሚያስፈ ልገው ሁሉ ከዚህ በላይ በተነገረው የባቡር መንገድ በነፃ እንዲተላለፍ የሚ ያደርግ ውል የኢትዮጵያን መንግሥት በሚጠይቅበት ጊዜ ይረዳዋል ብሎ ክቡርነትዎ አስታወቀኝ ። ደግሞ ስለዚህ መጨረሻ ነገር በኢትዮጵያ ላሉት ለእንግሊዝና ለኢጣልያ እንደራሴዎች የሚያስፈልገው አንድ ዓይነት ትእ ዛዝ አልፎላቸዋል ።

ስለ ጣና ባሕርና ኤርትራንና የኢጣልያን ሱማሌ አገር ስለሚያገናኘው የባቡር መንገድ ፡ የእንግሊዝና የኢጣልያ መንግሥቶች ሁለቱም የተስማ ሙበትን የኢትዮጵያን መንግሥት እንዲጠይቁ ለማድረግ ያስፈልጋል ብሎ ክቡርነትዎ አስታወቀኝ ።

ምናልባት አንዱ መንግሥት የጠየቀውን ውል አግኝቶ አንዱ ሳያገኝ ቢቀር ውል ያገኘው መንግሥት ላላገኘው መንግሥት እንደዚሁ እስቲያገኝ ድረስ እርዳታውን ሳያነድልበት በሚቻለው መንገድ ይረዳዋል ።

ከዚህ ቀጥሎ ደግሞ በኢጣልያ መንግሥት ረዳትነት የግርማዊ የእንግ ሊዝ ንጉሥ መንግሥት ስለ ጣና ባሕር የጠየቀውን ውል ፡ ከኢትዮጵያ መን ግሥት ለማግኘት የቻለ እንደ ሆነ የእንግሊዝ መንግሥት በበኩሉ በስተ ምዕራብ ባለው ኢትዮጵያና ከዚህ በላይ በተነገረው የባቡር መንገድ በሚያ ቋርጠው አገር ሁሉ ፡ የኢጣልያን የተለየ የኤኮኖሚክ ሥልጣን ያውቅለ ታል ብሎ ክቡርነትዎ አስታውቆኛል ። ከዚህም በቀር የእንግሊዝ መንግሥት ከዚህ በላይ በተመለከተው አገር ክፍል ስለ ኤኮኖሚክ ቦታ የኢጣልያ መን ግሥት የሚያደርገውን ጥያቄ ሁሉ ይደግፋል ። ስለ ሆነም ይህ ውልና ንግ ግር የሚጸናው የኢጣልያ መንግሥት ከዚህ በፊት እንደ ነበረው የሱዳንን የውሃ ደንብ ዐውቆ በጥቁር ዐባይና በነጭ ዐባይ ምንጮችና በመጋጠሚያ ወንዞች ላይ ወደ ዋናው ጅረት እንዳይገቡ የሚከለክል ማናቸውንም ዓይነት ሥራ እንዳይሠራ ግዴታ የገባ እንደ ሆነ ነው ። ምንም ከዚህ በላይ እንደ ተጻ ፈው አኳኋን ቢሆን ያገሩ ነዋሪዎች ሕዝብ የሚጠጡትና ለቤት ጉዳይ ወይም ለእርሻ የሚያስፈልጋቸውን ያህል ለማግኘት መቻላቸውን ለኤሌክትሪክ ኃይል አግዶ ማጠራቀም ፡ ይህንንም ለመሰለው አስፈላጊ ነገር እውነተኛ ግምት እያደረጉ ሊሠሩበት ይችላሉ ብሎ ክቡርነትዎ አስታውቆኛል ።

ከዚህም በቀር ክቡርነትዎ ከመንግሥቱ እንደ ተቀበለው ትእዛዝ ፡ ለግድቡ ሥራና ለመንገዱ የሚቀጠረው ሠራተኛ እስከሚቻል ድረስ ከዚ ያው ቦታ መሆኑን የባሕሩም ሙላት በዝናብ ወራት በሚሞላበት ጊዜ ካለው ልክ ይበልጥ እንዳያድግ መወሰኑን ለኢጣልያ መንግሥት አስታውቆአል ። በመጨረሻም የዚህ የግድቡ ሥራ የሚጠቅመው ለምስርና ለሱዳን ብቻ መሆኑ ቀርቶ በዙሪያው ላሉ ሕዝቦች አገራቸውን የሚያለማና በኤኮኖሚክ ረገድ የሚያሰፋ መሆኑን የእንግሊዝ መንግሥት ተረድቶታል ።

ክቡርነትዎ ከዚህ በላይ ላስታወቀኝና ላደረገልኝ ጥያቄ ምላሽ ፤ የእንግ ሊዝ መንግሥት በሌላው ክፍል ሁሉ በጣም ውድ የሆነውን በወዳጅነት ተስ ማምቶ የመሥራት መሠረት ፡ ከዚህ በላይ ለተመለከተው ጥያቄ ማስፋፋት አሁን ጊዜው መሆኑን ስላወቀ ፡ የንጉሥ መንግሥት በጣም ደስ ብሎት አሳ ቡን መቀበሉን ይህ ስምምነት የተስፋፋ እንደ ሆነ በጣም ይጠቅማል ብዬ ለክቡርነትዎ አስታውቃለሁ ።

በኖቤምበር ፲፱፻፲፱ (ኅዳር ፲፱፻፲፱) ዓ. ም. የቀረቡት ድርድሮች በሎን ዶን ላይ ዲሴምበር ፲፫ ፲፱፻፲፮ (ታኅሣሥ ፬ ፲፰፻ ፯፱) ዓ. ም. በተደረገው ስም ምነት ውስጥ ያሉትን ቃሎች ኢጣልያ ዘወትር እንደ ደገፋቸው ሁሉ ፡ የሚያ

ፋርሱ አለመሆናቸውንና የዚህም ድርድር ዋናው ነገር እንደ ዓለም ሕዝብ ደንብ መሠረት የስምምነቱ መጀመሪያ ክፍል እንደሚለው ፡ ውሉን የፈረሙት ትልልቅ መንግሥቶች ጥቅማቸው እንዳይነካባቸው ተባብረው እየሠሩ ፡ ኢትዮጵያ እንደ ነበረች ሆና እንድትኖር ለማድረግ መሆኑን የግርማዊ የእንግሊዝ ንጉሥ መንግሥት ስለ ተረዳው የንጉሥ መንግሥት ነገሩ እንደ ተፈጸመ ይቆጥረዋል ።

ይህ ከሆነ በኋላ ምንም ከዚህ በላይ የተጻፉት በኖቤምበር ፲፱፻፲፱ በሎንዶን ላይ የቀረቡት ድርድሮች በዲሴምበር ፲፱፻፲፯ ዓ. ም. በሎንዶን ከተፈረሙት ውሎች የወጡ ካንድ የቅኚ አኳኋን ካለው ሰፊ ስምምነት ውስጥ የሚቆጠሩ ስለሆኑና ፡ ከዚህ ስምምነት ውስጥ የተፈጸሙት ጥቂቶች ነገሮች ቢሆኑ ፡ የኢጣልያ ንጉሥ መንግሥት በተለየ የእንግሊዝ መንግሥት የወዳጅነትን ስምምነት መሠረት ስለ ፈቀደ ፡ የዚህ ፈቃድ ተካፋይ በመሆኑ ነገሩን እንደ ገና ለማንሣት ፈቃዱ ነው ። ደግሞም ይህንን የስምምነት መሠረት ያለው ውል በዲሴምበር ፲፱፻፲፯ ዓ. ም. በሎንዶን የተደረገውን ውል ሳይተላለፍ በኢትዮጵያ ያለው የእንግሊዝና የኢጣልያ ጥቅም በጣም እንዲሰፋና እንዲጠበቅ ተስፋ እናደርጋለን ። ለዚሁም ፍጻሜ በጣና ባሕር ላይ ግድብ እንዲሠራና ለምግብና ለመሣሪያ ማመላለሻ ከሱዳን ወሰን አንሥቶ እስከ ግድቡ የአውቶሞቢል መንገድ እንዲሠራ የእንግሊዝ መንግሥት ውል እንዲሰጠው በጠየቀ ጊዜ የኢጣልያ መንግሥት ይረዳዋል ።

ከዚህም በቀር ከኤርትራ ወሰን አንሥቶ እስከ ኢጣልያ ሱማሌ አገር ድረስ የባቡር መንገድ ለመዘርጋትና ቦታውን ለመሥራት ለዚሁም የባቡር መንገድ መሥሪያ የሚያስፈልገው ነገር ከዚህ በላይ በተባለው የአውቶሞቢል መንገድ በነፃ እንዲያልፍ የኢጣልያ መንግሥት የኢትዮጵያን መንግሥት ለሚጠይቀው ጥያቄ የእንግሊዝ መንግሥት እረዳለሁ ያለውን እንደ ተፈጸመ ይቆጥረዋል ።

የዚህም መጨረሻ ነገር የእንግሊዝና የኢጣልያ መንግሥቶች ስለ ጣና ባሕርና ኤርትራንና የኢጣልያን ሱማሌ አገር ስለሚያገናኘው የባቡር መንገድ ጉዳይ ፡ የሚጠይቁት ውል ለሁለቱም ባንድነት እንዲሰጣቸው የእንግሊዝ መንግሥት ለእንደራሴው እንደሚሰጠው ትእዛዝ የኢጣልያም መንግሥት አዲስ አበባ ላለው እንደራሴው የሚያስፈልገውን ትእዛዝ ያስተላልፍ ለታል ። ምናልባት አንዱ መንግሥት የጠየቀውን ውል አግኝቶ አንዱ ሳያገኝ ቢቀር ሁለቱም የሚያገኙት እስከ ተቻለ ባንድነት እንዲሆን ወይም ያላገኘው ደስ እስቲለው ውል ያገኘው እርዳታውን ሳያቋርጥ ይገፋበታል ።

በኢጣልያ መንግሥት ረዳትነት የግርማዊ የእንግሊዝ ንጉሥ መንግሥት ስለ ጣና ባሕር የጠየቀውን ውል ከኢትዮጵያ መንግሥት ለማግኘት

የቻለ እንደሆነ እንደዚሁም ለኢጣልያ መንግሥት በስተምዕራብ ባለው ኢትዮጵያና ከዚህ በላይ የተጠራው የባቡር መንገድ በሚያቋርጠው አገር የኤኮኖሚክ ሥልጣኑን ያውቅለታል ። ደግሞ ከዚህ በላይ በተመለከተው አገር ክፍል ስለ ቦታ የኢጣልያ መንግሥት የኢትዮጵያን መንግሥት በሚጠይቀው ሁሉ ይደግፈዋል ።

የኢጣልያ መንግሥትም በበኩሉ ቀድሞ የነበረውን የምስርንና የሱዳንን ውሃ ደንብ ወውቆ በነጭ ዐባይና በጥቁር ዐባይ ምንጭና መጋጠሚያ ወንዞች ላይ ወደ ዋናው ጅረት መፍሰስ የሚከለክል ምንም ሥራ እንዳይሠራ ውል ይገባል ።

ስለ ውሃው ጥቅም የእንግሊዝ መንግሥት ግዛቱን በሚነኩ በተለየ የኢጣልያ ሥልጣን በሚገባቸው ውስጥ የሚቆጠሩት አገሮች የሚኖር ሕዝብ ፡ ቀድሞ የነበረውን አኳኋን እንዲያከብር የተረጋገጠ አሳብ እንዳለው አምናለሁ ። ይህም አሳብ የሚቻለውን ያህልና በምስርና በሱዳን ዋና ጥቅም የሚስማማ እስከ ሆነ ድረስ ለነዚህ ነዋሪዎች ሕዝቦች ለሚያስፈልጋቸው ለኤኮኖሚክ ጉዳይ ደስ የሚያሰኘውን ለማድረግ እንዲቻል ሆኖ ተመሥርቶ ይፈጸማል ።

የማክበር ሰላምታዬን ይቀበሉ ።
ፊርማ ሙሶሊኒ ።

በአዲስ አበባ ያሉት የእንግሊዝ መንግሥትና የኢጣልያ መንግሥት ሚኒስትሮች ስለዚሁ ጉዳይ ከየመንግሥታቸው እንደ መጣላቸው ትእዛዝ ሁለቱ መንግሥቶች የተስማሙበትን ውል ባንድነት ሆነው ባቀረቡልን ጊዜ በነገሩ እየተደነቅን ከዚህ ቀጥሎ ያለውን ጻፍንላቸው ።

የኢትዮጵያ መንግሥት አልጋ ወራሽና
ባለሙሉ ሥልጣን እንደራሴ
ተፈሪ መኰንን ።

ይድረስ ከክቡር ምስተር ቻርልስ ቤንቲክ
የእንግሊዝ መንግሥት ባለሙሉ ሥልጣን ሚኒስትር
ሰላም ለርስዎ ይሁን ፡

በሰኔ ፪ ቀን ፲፱፻፲፰ ዓ. ም. የጻፋችሁልኝ ደብዳቤ ደርሶኛል ። ይህ ደብዳቤ የኢጣልያ ሚኒስትር ክቡር ኮንት ኮሊ ከላኩልኝ ደብዳቤ ጋራ በፍጹም የሚ

መሳሰል ነው ። እንግሊዝ የጣናን ባሕር ለመገደብ ፡ ኢጣልያ በኢትዮጵያ ውስጥ የባቡር መንገድ ለመሥራት ፡ የኢትዮጵያ መንግሥት ውል እንዲሰጣችሁ ፡ በሁለታችሁ መካከል ስምምነት መኖሩን ያስረዳኛል ። ሁለታችሁ መስማማታችሁና ይህን ስምምነት ባንድነት ልታስታውቁን የሚገባችሁ የመሰላችሁ የሚያስቸግረን አሳብ ስለሚሰጥ ፡ አሁኑኑ ከሁሉ አስቀድሞ የምንመክርበት ነው ። ስለዚህም ፍጻሜ ይህ ነገር ከሁሉ አስቀድሞ እንዲመረመር ስለሚያስፈልግ በመንግሥታት ማኅበር ፊት ማቅረብ የሚገባ ነው ።

ሰኔ ፮ ቀን ፲፱፻፲፰ ዓ. ም.

ለኢጣልያ ሚኒስትርም በዚሁ ዓይነት ተጻፈላቸው ።

ከዚህም በኋላ ቀጥሎ ያለውን አቤቱታ ጽፈን ለመንግሥታት ማኅበር ዋና ጸሐፊ ለሙሴ አቪኖል አቀረብን ።

እንግሊዝ የጣናን ባሕር ለመገደብ ፣ ኢጣልያ በኢትዮጵያ አቋርጦ የምድር ባቡር ለመሥራት መስማማታቸውን የሚያስረዳ ከሁለቱም የተጻፈ አንድ ዓይነት የሆነ ማስታወሻ አሁን በቅርቡ ጊዜ ለመንግሥታችን ደረሰው ።

ይህ ስምምነት የተደረገው እኛ ሳንሰማው ለብቻቸው በመሆኑና እነዚህ ሁለቱ መንግሥታት ባንድነት ስለ አስታወቁን በጣም አዘንን ።

በመጀመሪያ እንኳ ወደ መንግሥታት ማኅበር ለመግባት በተፈቀደልን ጊዜ የዓለም መንግሥታት ሁሉ እንደ እኩል ይቆጠራሉ ፡ የሁሉም ነፃነት ይከበራል ፡ የማኅበሩም መጨረሻ አሳብ እግዚአብሔር እንደሚወደው ፡ በሰው መካከል ሰላም እንዲሰፋና እንዲጸና ነው ብለው ነግረውን ነበር ።

አንዳንድ የመንግሥታት ማኅበረተኞች ለየብቻቸው ስምምነት አድርገው አንዱ ማኅበረተኛ የነሱን አሳብ እንዲቀበል ለማስገደድ ምንም ያገሩን ጥቅም የማይነካ ቢሆን እንኳ የሚፈቅድላቸው አይመስለንም ነበር ።

ሁለተኛም ፣ ከተስማሙባቸው ጉዳዮች አንደኛው ጉዳይ ከዚህ በፊት የኢትዮጵያ መንግሥትና የእንግሊዝ መንግሥት ተነጋግረውበት የነበረው ነው ። ይኸውም የምንነጋገርበት ጉዳይ ሳይፈጸም ስለ ቆየና የምንመክርበት ስለ ሆነ የተቆረጠ ምላሽ አልተሰጠም ። ስለዚህም ጉዳይ እንዲነጋገሩ እርስ በርሳቸው ተስማምተው ይህንኑ ስምምነታቸውን ባንድነት ስለ አስታወቁን ፡ እኛ ሳንመክርበትና ለሕዝባችን የሚስማማ መሆኑን ሳናውቅ የሚጠይቁንን ልንፈጽመው ስላልቸኰልን ከሚያስቸግር አሳብ መቁጠራችን አልቀረም ።

ሕዝባችን መልካም ለመሥራት ፈቃደኛ ነው ፡ በሥልጣኔና በመሻሻል መንገድ እንዲመራ ሁልጊዜ ፈቃዳችን ነው ። ነገር ግን በታሪኩ ውስጥ ከውጭ አገር ሰዎች መካከል ወሰኑን ሊደፍሩና ነፃነቱን ሊነኩበት የሚፈልጉትን ብቻ ነው ያወቀው ። በእግዚአብሔር ቸርነት በወታደሮቻችን ጀግንነት ፡ በማናቸውም ምክንያት ዘወትር በነፃነታችን ኮርተን በተራሮቻችን ላይ ለመቀመጥ ችለናል ።

ስለዚህ ለኤኮኖሚክ ጉዳይ እያሉ በሀገራችን ወይም ግዛታቸውን በሚነካ የወሰን አገራችን ለመቀመጥ የሚፈቅዱት የውጭ አገር ሰዎች እንድንፈቅድላቸው ሲጠይቁ የፖለቲካ ነገር እንደ ሌላቸው መጠንቀቅ እንደሚያስፈልገን ፡ ይህ አሁን በድንገት ተስማምተው ያቀረቡት አሳብ ከሁሉ የተሻለ ማስረጃ መንገድ ይሆናል ። እኛም ያዲሱን ዘመን ሥልጣኔ ለመከተል የጀመርነው በቅርቡ ጊዜ መሆኑን አለመዘንጋትና ምንም ያለፈው ታሪካችን ስመ ጥሩ ቢሆን ፣ ይህንን ከመሰሉ በፍጹም አዲስ ከሆኑ ነገሮች ጋራ በቶሎ እንድንላመድ ጊዜው አልፈቀደልንም ። ፍጥረት እንኳ ባንድ ጊዜ አልተፈጠረም ። ባንድ ዓመት ሥራውን ሁሉ የለወጠ አገር ወዴት ይገኛል ?

በእርግጥ ፈቃደኛ ከመሆናችን ጋራ ፣ ያገራቸው በጂዮግራፊያ አቀማመጥ እንዲቀድሙን የረዳቸው በወዳጅነት ምክር ካሳሰቡንና ጊዜ ከሰጡን ፡ ኢትዮጵያ እስካሁን ዘወትር ትልቅ እንደ ነበረች ፡ አሁንም ወደ ፊት ከትልቅ ደረጃ እንድትደርስ ያለማቋረጥ እየተሻሻለች ትሔድ ነበር ። ነገር ግን መቸኰል ያደጋ ጥፋት ያመጣል ።

የዓለም መንግሥታት ማኅበር ማኅበረተኞች በነሱ ቢደረግባቸው ያለ ጥርጥር የማይወዱትን የማስጨነቅ መንገድ በእኛ እንዲደረግብን የሚፈቅዱ መሆናቸውን ለማወቅ እንፈልጋለን ።

እነዚህን የተቀበልናቸውን ማስታወሻዎች በተለየ የግዛታችን አንዱ ክፍል አገር ላንድ ለታወቀ ትልቅ መንግሥት ኤኮኖሚክ ሥልጣን ይለቀቃል ሲባል ፡ ካገራችን ነፃነት ጋራ የማይስማማ አሳብ መሆኑን እንድትረዱት ለክቡራን የዓለም መንግሥታት ማኅበረተኞች ለሆናችሁ መንግሥታት ሁሉ በማክበር አስታውቃለሁ ።

የኤኮኖሚክ ሥልጣንና የፖለቲካ ሥልጣን በጣም የተጋጠሙ ወንድማማቾች መሆናቸውን ስለምናውቅ ይህ ስምምነት እንደ እኛ አሳብ ከዓለም መንግሥታት ማኅበር መሠረታዊ አሳብ ጋራ የሚስማማ ስላልሆነ ጥብቅ የሆነ አቤቱታችንን ልናቀርብ ይገባናል ።

አዲስ አበባ ሰኔ ፲፪ ፲፱፻፲፰ ዓ. ም.

ይህ የኛ አቤቱታ ደብዳቤ ለዓለም መንግሥታት ማኅበር ከደረሰና ነገሩ ከተ መረመረ በኋላ ለሁለቱም መንግሥታት የጥያቄ ቃል ስለ ተጻፈላቸው የእን ግሊዝ መንግሥት ከዚህ ቀጥሎ ያለውን መለሰ ።

ለንደን አገስት ፫ ፲፱፻፳፯ ፲፱፻፲፰) ዓ. ም.
(ሐምሌ ፳፯ ፲፱፻፲፰) ዓ. ም.
ለዓለም መንግሥታት ማኅበር
ዋና ጸሐፊ ፡

በግርማዊ የእንግሊዝ ንጉሥ መንግሥት የውጭ ጉዳይ ሚኒስትር ዋና ጸሐፊ ስም ሆኜ የኢትዮጵያ ንጉሠ ነገሥት አልጋ ወራሽ ተፈሪ መኰንን ለሰር ኤሪክ ደ ሪሞንድ የጻፉት ደብዳቤ ግልባጭና ደግሞ በዲሴምበር ፲፱፻፳፯ (ታኅሣሥ ፲፱፻፲፰) ዓ. ም. የእንግሊዝና የኢጣልያ መንግሥታት ስለ ተስማ ሙበት ማስታወሻ ፡ በዚሁም ማስታወሻ ውስጥ እንደ ተመለከተው ዓይነት ሥራ የኢትዮጵያ መንግሥት ፈቃድ እንዲሰጥ በሚጠይቁት ጊዜ ፡ ሁለቱ መንግሥታት ሊረዳዱ ስለ ተዋዋሉ ላቀረቡት አቤቱታ በሐምሌ ፲፭ የጻፉ ልኝ ክቡር ደብዳቤዎ ደረሰኝ ። ሁለተኛም ምንም በአዲስ አበባ ያሉት የእን ግሊዝና የኢጣልያ ሚኒስትሮች እንግሊዝና ኢጣልያ የተስማሙበትን ማስ ታወሻ ባስታወቁ ጊዜ ለኢትዮጵያ መንግሥት ቢያረጋግጡለት ፤ በማስታወ ሻው ውስጥ ያለው እርግጠኛው ቃል በትክክል ስላልተተረጐመና በሁለቱ መንግሥታት ላይ ያላሰቡትን ስለ ላኩባቸው የግርማዊ የእንግሊዝ ንጉሥ መንግሥት አዝኗል ። የኢትዮጵያ አቤቱታ እንደተጻፈው አኳኋን ፡ የእንግ ሊዝና የኢጣልያ መንግሥታት ውል ተፈራርመው ምንም እንኳ አሳባቸው ለማኅበረተኛው የማይስማማው ቢሆን ፡ አስጨንቀው አሳባቸውን እንዲቀ በል ለማድረግ ያሰቡ ይመስላል ፡ በራሳችሁ ላይ ቢደረግባችሁ ያለ ጥርጥር የማትቀበሉትን ይህን የማስጨነቅ ሥራ በኢትዮጵያ ላይ ሊሠራባት መገባ ቱን አስታውቀን ብለው የዓለም መንግሥታት ማኅበርን ለምነዋል ።

ሦስተኛ ፡ በእንግሊዝና በኢጣልያ ማስታወሻ ውስጥ የኢትዮጵያን መንግሥት ማስገደድን ወይም ማስጨነቅን የሚያሳስብ ምንም ነገር የለበ ትም ። በእርግጥ የሆነ እንደ ሆነ ይህ ስምምነት በኢትዮጵያ ላይ የማስገደድ ሥራ ለመሥራት አልታሰበም ብለው ሰር አስተን ቻምቤርሊን በምክር ቤት አስታወቁ ።

እንደ እርሳቸው አሳብ የሆነ እንደ ሆነ ስምምነቱ ጥቅም ላላቸው ለሦ ስቱ መንግሥታት የሚጠቅም ነው ። ነገር ግን ለኢትዮጵያ ጥቅም ፈራጁ

ወ/ ወሰተ ዮሐንስ ፡ ባላምባራስ አድነው ፡ ልጅ ዘውዴ አየለ (ደጃዝማች) ፡ ደጃዝማች ወልደ ሥላሴ ፡ ራስ እምሩ (ልዑል) አቶ ወልደ ማርያም አባይነህ ፡ ደጃች ተፈሪ (ቀ.ኃ.ሥ.) ደጃዝማች ኃይለ ሥላሴ አባይነህ ።

በደጃዝማችነታቸው ጊዜ

የኢትዮጵያ መንግሥት መሆን በፍጹም የሚገባው ነው ብለው ቀጥለው ተናገሩ ።

የግርማዊ ንጉሥ ጉዳይ ፈጻሚ ይህንኑ ቃል ለአልጋ ወራሽ ተፈሪ እን ዲያስታውቅ በሐምሌ ወር በቴሌግራም ትእዛዝ ተላልፎለታል ።

አራተኛ ፡ የኢትዮጵያ መንግሥት ለሕዝቡ የሚጠቅም መሆኑን ለማ ሰብ ጊዜ ሳያገኝ ላደረጉለት ጥያቄ በፍጥነት ምላሽ እንዲሰጥ የእንግሊዝና የኢጣልያ መንግሥታት ሊያስገድዱት ይፈልጋሉ በተባለው አሳብ ከዚህ ቀጥሎ ያለውን አመለክታለሁ ።

በ፲፰ ሚይ ፲፱፻፲፱ (፰ ግንቦት ፲፰፻፲ ፯፬) ዓ. ም. አዲስ አበባ ያለው የእን ግሊዝ ሚኒስትርና የኢትዮጵያ መንግሥት በተላላኩት ማስታወሻ ዐፄ ምኒ ልክ ከጥቂት ቀን በፊት በቃል ተነጋግረው የነበሩትን ከዚህ ቀጥሎ ያለውን ቃል በጽሕፈት አረጋግጠዋል ።

የጥቁር ዐባይን ውሃና የጣናን ባሕር አካሔድ ፡ የሚለውጥ ማናቸው ንም ዓይነት ሥራ የእንግሊዝና የሱዳንን መንግሥት ሳይጠይቅ እንዳይሠራ፡ ይህንን የመሰለ ሥራ ለመሥራት የታሰበ እንደ ሆነ ግን ፡ የቀሩት ውሎች ሁሉ እንደዚያው ሆነው ብልጫው የግርማዊ የእንግሊዝ ንጉሥ መንግሥ ትና የሱዳን መንግሥት ላቀረበው አሳብ ይሰጣል ። ግርማዊ ንጉሠ ነገሥት ዐፄ ምኒልክ ስለ ጥቁር ዐባይና ስለ ጣና ባሕር ለግርማዊ የእንግሊዝ ንጉሥ መንግሥት ወይም ከሁለቱ ላንዱ ለሚገባው ካልሆነ በቀር ለማንም ቢሆን ቦታ ለመስጠት አሳብ የላቸውም ።

ይህ ውል ንጉሠ ነገሥት ዳግማዊ ምኒልክ ከዛሬ ፷፬ ዓመት በፊት ጀምሮ የእንግሊዝ መንግሥት በጣና ላይ የግድብ ሥራ እንዲሠራ መፍቀዳ ቸውን ስለሚያስረዳ ፤ የግርማዊ የእንግሊዝ ንጉሥ መንግሥት በተመቸ ጊዜ ሁሉ ስለዚህ ሥራ የተቆረጠ ፍርድ ማቅረቡንና ፍጻሜውን አሁን በኢ ትዮጵያ መንግሥት ፈቃድና እርዳታ ለመመርመር ወደ ጣና ባሕር ተልከው ሔደው የነበሩት ዐዋቂዎች (መሐንዲሶች) አኳኋኑን በዝርዝር አጥንተው ከተመለሱ ወዲህ በፍጹም ለመግመት ይቻላል ።

ስለዚህ ስለ ጣና ባሕር ጉዳይ የግርማዊ የእንግሊዝ ንጉሥ መንግሥት በጣም በችኮላ ሠርቷል ብሎ መፍረድ ትክክለኛ ነገር አይመስልም ።

አምስተኛ ፡ በቀረበው አቤቱታ መጨረሻ ክፍል የኢትዮጵያ መንግ ሥት ፡ እንግሊዝና ኢጣልያ ያቀረቡት ማስታወሻ የኢትዮጵያ አንዱ ክፍል አገር ላንድ ትልቅ መንግሥት ኤኮኖሚክ ሥልጣን ይለቀቃል ሲባል ፡ የኢ ትዮጵያ ነፃነት የማይነካ ነወይ ? ብሎ ይጠይቃል ። በተለየ ሰር አስተን ቻም በርሊን እንግሊዝና ኢጣልያ ያቀረቡት ማስታወሻ ለኢጣልያ ኤኮኖሚክ ሥልጣን ከኢትዮጵያ አንድም ክፍል አገር እናስቀራለን አይልም ብለው

አጥብቆ ለማስታወቅ ይፈቅዳሉ ። የግርማዊ የእንግሊዝ ንጉሥ መንግሥት ስለራሱ ጥቅም ሲልና ኢጣልያ ውል ተዋውሎ በኢትዮጵያ ምዕራብና ከዚህ በላይ የተጠራው የባቡር መንገድ በሚያቋርጠው በጠቅላላው አገር (ኤርትራንና የኢጣልያን ሱማሌ የሚያገናኘው) የኢጣልያን የተለየ የኤኮኖሚክ ሥልጣን አውቃለሁ ማለቱ እርግጥ ነው ። ነገር ግን ይህ ውለታ የሦስቱን መንግሥታት ክፍያ የሚነካ ወይም ስለ ጣና ባሕር ኢጣልያ ላረጋገጠችለት ለውጥ በተወሰነው አገር ክፍል የኢጣልያን ሥራ የሚወዳደር ሥራ ላይሠራና ይህንም ለመሰለ መወዳደር እንዳይደግፍ ስለ ተዋዋለ የእንግሊዝ መንግሥት ግዴታ አያገባውም ።

ስድስተኛ : ለሚመጣው ጊዜ ስብሰባ የምክር ቤቱ የኢትዮጵያ መንግሥት የላከልዎን ማስታወሻ ለመመርመር ሰር አስቲን ቻምቤርሊን ለኢትዮጵያ የሰጡትን እምነትና ማስረጃ እንደገና ለማቅረብ ይቻላቸዋል ።

ፊርማ ጆን ሙሬይ

የእንግሊዝ መንግሥት ከዚህ በላይ ያለውን ቃል ለመንግሥታት ማኅበር በጻፈ በአራተኛው ቀን የኢጣልያ መንግሥትም ከዚህ ቀጥሎ ያለውን ጻፈ ።

ሮማ አኅስት ፯ ፲፱፻፺፮
(ነሐሴ ፩ ፲፱፻፲፰) ዓ. ም.

ባለፈው ሐምሌ ፲፩ ቀን የጻፉልኝ ደብዳቤ : በዚሁም ደብዳቤ ውስጥ በኢትዮጵያ አገር ሥራዎችን ለመሥራት የኢትዮጵያን መንግሥት ለመጠየቅ የእንግሊዝና የኢጣልያ መንግሥታት እንዲተጋገዙ በዲሴምበር ፲፱፻፲፰ (ታኅሣሥ ፲፱፻፲፰) ዓ. ም. ስለ ተስማሙ : የኢትዮጵያ መንግሥት አልጋ ወራሽ ራስ ተፈሪ መኰንን የጻፉልዎ አቤቱታ ግልባጭና ተጨማሪ መድረሱን እንዳስታውቅዎ የመንግሥቱ አለቃና የውጭ ጉዳይ ሚኒስቴር አዘውኛል ።

የኢትዮጵያ መንግሥት አልጋ ወራሽ ተፈሪ መኰንን ለዓለም መንግሥታት ማኅበረተኞች የላኩት ማስታወሻ ፍሬው ነገር እንደሚያሳየው : የኢትዮጵያ መንግሥት በእንግሊዝና በኢጣልያ መካከል በተደረገው ስምምነት ውስጥ ያለው አሳብ በትክክል እንዳልገባቸው በማወቁ የንጉሥ መንግሥት በጣም ያዝናል ። ይልቁንም የንጉሡ መንግሥት የገረመው ከጥቂት ጊዜ በፊት በአዲስ አበባ ያለው የኢጣልያ እንደራሴ ስለዚህ ስለ ተጠየቀው

ጉዳይ መጨረሻ የእንግሊዝና የኢጣልያ መንግሥት አንዳንድ የኤኮኖሚክ ጥቅማቸው እንዲገናኝ በሁለቱ መንግሥታት መካከል ያለ ትንሽ የንግግር ደንብ መሆኑን ከገለጠና : ይኸውም ቢሆን የሚፈጸመው የኢትዮጵያ መንግሥት የሚፈቅድ የሆነ እንደ ሆነ ለኢትዮጵያ ኤኮኖሚክ መስፋፋት የሚረዳና ለጥቅሟ የሚስማማ የሆነ እንደ ሆነ መሆኑን ገልጦ በረጅሙ ለኢትዮጵያ መንግሥት ካመለከተ በኋላ በመሆኑ ነው ።

ከዚህም ማመልከቻ ቀጥሎ ባሁኑ ሰኔ ፲፪ ጀምሮ የኢትዮጵያ ንጉሠ ነገሥት መንግሥት አልጋ ወራሽ ተፈሪ መኰንን አዲስ አበባ ላለው የኢጣልያ ሚኒስትር አንድ ደብዳቤ ጽፈውለት : በዚሁ ደብዳቤ ውስጥ ስለ ተደረገላቸው እምነት የኢጣልያን መንግሥት አለቃ አመስግነው ኢጣልያ የወዳጅነት መስማማት እንዳላትና የኢትዮጵያን ነፃነት ለማክበር ፈቃደኛ መሆኗን አልጠረጥርም ብለው ጽፈዋል ። በዚሁም በተጠየቀው ስምምነት ማስታወሻ ውስጥ የእንግሊዝና የኢጣልያ መንግሥታት በኢትዮጵያ ላይ የማስገደድና የማስቸኰል ሥራ ለመሥራት ያስባሉ ብሎ የኢትዮጵያ መንግሥት የሚያስፈራው ምንም እንደ ሌለ የኢጣልያ መንግሥትም ያውቃል ። ደግሞ ከዚህ ቀድሞ ያደረገለት የወዳጅነትና የተረጋገጠ እምነት ለመፍራት የማያደርሰው መሆኑን ሊያስረዳው ይበቃ ነበር ።

በተለየ ይልቁንም የእንግሊዝ መንግሥት በኢትዮጵያ አገር ክፍል በልዩ አድርጎ ለኢጣልያ ኤኮኖሚክ ሥልጣን ስለ መልቀቅ ነገር ይህ የተጠየቀው ውል የእንግሊዝንና የኢጣልያን መንግሥታት የሚያስተሳስር ነው እንጂ : የኢትዮጵያን ሥልጣን የሚነካ ወይም ለወደፊቱ የሦስቱን መንግሥታት ክፍያ ሥራ የሚወስን አይደለም ።

ይህ ስምምነት የኢጣልያ ጐልማሶች የጀመሩት ሥራ በመልካም እንዲፈጸም ከኢትዮጵያ አገር ውስጥ የሚገኘው ጥቅም እንዲሰፋና እንዲታደል የእንግሊዝ ሥራ እንዳይወዳደረው የኤኮኖሚክ ዋስትና ዓይነት ነው ።

ፊርማ ግራንዲ :

እነዚህም ሁለቱ መንግሥታት ለተጠየቁት የመለሱት ቃል በዓለም መንግሥታት ማኅበር በኩል ተልኮልን ካየነው በኋላ እንደገና ከዚህ ቀጥሎ ያለውን ጻፍን ።

ይድረስ ለዓለም መንግሥታት
ማኅበር ዋና ጸሐፊ ።
ሰላም ለርስዎ ይሁን ፡

በታኅሣሥ ፩ና ፲፭ ቀን ፲፱፻፲፰ ዓ. ም. የእንግሊዝና የኢጣልያ መንግሥታት በኢትዮጵያ ጥቅም ለማግኘት ስለ አደረጉት ስምምነት ፡ የኢትዮጵያ ንጉሠ ነገሥት መንግሥት አቤቱታ ለማቅረብ የሚገባ ስለ መሰለው በሰኔ ፲፪ በጻፍሁልዎ ደብዳቤ ለዓለም መንግሥታት ማኅበር ማኅበረተኞች እንዲ ያስታውቁልን ለምኜዎ ነበር ።

ሁለቱ ታላላቅ መንግሥታት እንደነሱ የዓለም መንግሥታት ማኅበር ማኅበረተኛ በሆነችው በወዳጅ መንግሥት ሳያስፈቅዱ እንደ ልባቸው ለመ ሥራት መስማማታቸውን የንጉሠ ነገሥት መንግሥት ሰምቶ በሚገባ አዘነ ።

የኢትዮጵያ መንግሥት ይህ ውል ለኢትዮጵያ የማይጠቅም መሆኑን ከመረመረ በኋላ ያልተቀበለው እንደ ሆነ እነዚህ ሁለቱ መንግሥታት የጠየ ቁትን የኤኮኖሚክ ውል ለማግኘት የማስጨነቅ ሥራ ሳይሠሩም አይቀሩ ብሎ ያስባል ።

ይህ መሆኑ ከታወቀ የእንግሊዝና የኢጣልያ መንግሥታት እንደ ቀሩት ማኅበረተኞች ሁሉ ኢትዮጵያ ከሺ ዘመናት አስቀድሞ ያላት ነፃነቷ እንዳይ ነካ ወሰኗ እንዳይደፈር ቃል ገብተው የነበረውን አሁን የእንግሊዝና የኢጣ ልያ ስምምነት በቀጥታ እንኳ ባይሆን ከዓለም መንግሥታት ማኅበር ጋራ የሚስማማ አይደለም ለማለት ይቻላል ።

እንደ እኛ አሳብ እንደ ቃል ኪዳኑ ፳ኛው ቃል እንዳይዋዋሉ ግዴታ ነበ ረባቸው ። ነገር ግን ይህን ቃል ለማፍረስ ያሰቡ ስለ መሰለን የስምምነታ ቸው መጨረሻ በእኛ ዘንድ ዋጋ የሌለው ነውና ፤ እንደ ከንቱ ሆኖ ይቆጠ ራል ። ሁለቱ ታላላቅ መንግሥታት በየበኩላቸው በአፊሴል በአንድ ቀን ባያስታውቁን ኖሮ አያሠጋንም ነበር ። ይህ ባንድነት ያቀረቡት ማመል ከቻ የማስጨነቅ መጀመሪያ ምልክት መሆኑን የሚገልጥልን ይመስላል ። ከዚያም ወዲህ ለእኛ አቤቱታ ሲመልሱ ሁለቱ ታላላቅ መንግሥታት የወዳ ጅነት አኳኋናቸውን እየገለጡ ፡ የኢትዮጵያን አቤቱታ ለማብረድ ይጣጣሩ ጀመር ። ይልቁንም የእንግሊዝ መንግሥት ስለዚሁ ጉዳይ ጊዜ አጋጥሟ ቸው ክቡር ሰር አስተን ቻምቤርሊን በእንግሊዝ ምክር ቤት የተናገሩትን ማስረጃ ቃል አስታውቆናል ። «ሁለቱ መንግሥታት አገሩን በኤኮኖሚክ ለመፈለግ አያስቡም ስምምነታቸው የኢትዮጵያን መንግሥት የሚያስር ነገር የለበትም ፤ የኢትዮጵያን መንግሥት ለማስጨነቅ የታሰበ አይደለም ፤ ደግሞ ለኢትዮጵያ ጥቅም ፈራጁ የኢትዮጵያ መንግሥት ነው» ብለው በግ

ልጽ ተናገሩ ። የኢጣልያ መንግሥትም ይህንኑ የመሰለ ቃል አስታወቀን ።

ከዚህም በቀር ሁለቱ ታላላቅ መንግሥታት የተስማሙበት ውል በዓ ለም መንግሥታት ማኅበር ጽሕፈት ቤት እንዲቀመጥ ለማድረግ ማሰባቸ ውን የእንግሊዝ መንግሥት አስታውቆ የነበረውን በመዝገብ ማስገባታቸ ውን የንጉሠ ነገሥት መንግሥት ሰማ ።

የቃል ኪዳኑ ፲፯ኛው ክፍል የሚመጠነው ጽሕፈት ለማስታወቂያ ያህል መሆኑን እያወቅን ይህ ደንብ በመፈጸሙ የንጉሠ ነገሥት መንግሥት አቤቱታ ለማቅረብ የሚያስፈልግ አይመስለውም ። ነገር ግን የንጉሠ ነገ ሥት መንግሥት በቃል ኪዳኑ ውስጥ ያለውን ግዴታ ለመፈጸም ከዓለም ጋራ የዳኝነትና የክብር መሠረት ያለው መገናኛ ለማድረግ አሳባችን ስለ ሆነ ፡ ይህን ደብዳቤ ከዚያ ከተባሉት ማስታወሻዎች ጋራ ተጽፎ አብሮ እን ዲወጣ ፡ በስፍራውም የሚያስረዳውን ማንም ሰው እንዲያውቀውና ለአቤ ቱታዎቹ የተመለሱትም የተረጋገጡ ማስረጃዎች እንዲታወቁ ማስረጃዎን ስንለምን በደንብ የሚገባ ይመስለናል ።

እንደዚህ ሲሆን የዓለም መንግሥታት ማኅበር ማኅበረተኞች አስቀ ድሞ በዚህ ጉዳይ ውስጥ ጥቅም ካላቸው ከሁለቱ መንግሥታት ጋራ ፡ የኢት ዮጵያ መንግሥት ምንም ውል እንደሌለውና ይልቁንም የእንግሊዝና የኢጣ ልያ መንግሥታት ራሳቸው እንደ ተናገሩት የቀረቡለትን ጥያቄዎች ለመቀ በል ወይም ላለመቀበል ሙሉ ሥልጣን እንዳለውና ለኢትዮጵያ ፈራጅ እሱ ለመሆኑ ጥርጣሬ እንዳይገባቸው ይሆናል ።

አዲስ አበባ ነሐሴ ፴ ፲፱፻፲፰ ዓ. ም.

ይኸም የኢትዮጵያ መንግሥት ሳይሰማ ሁለቱ መንግሥታት ለብቻ ቸው የተዋዋሉት ነገር በዓለም መንግሥታት ማኅበር አልቋል ብለን በ፲፱፻ ፲፯ (፲፱፻፳፬) ከምስተር ማክዶናልድ ጋራ የተነጋገርነው ሳይፈጸም እንዲ ቀር አላሰብንምና አሁን በሎንዶን የኢትዮጵያ ሚኒስትር አድርገን የሾምና ቸውን አዛዥ ወርቅነህን በ፲፱፻፳፭ (፲፱፻፳፭) ልዩ መልክተኛ አድርገን ወደ አሜሪካን ዩናይትድ ስቴት ልከን ፤ በዓለም ላይ ከታወቀው ከዋይት እንጂኔ ሪንግ ኩባንያ ጋራ ስለ ጣና ባሕር መገደብ ተነጋግረው እንዲመለሱ አደረ ግን ። ይህንኑም ለእንግሊዝ መንግሥት መልክተኞች አዲስ አበባ ላይ ተገና ኝተው እንዲነጋገሩ አደረግን ። እነሱም ተነጋግረው ከተመለሱ በኋላ የዋ ይት እንጂኔሪንግ ኩባንያ በ፲፱፻፳፰ (፲፱፻፴) እንደገና ብዙ መሐንዲሶች ልኮ የጣናን ባሕር መርምረው ተመለሱ ።

ከዚህም በኋላ የእንግሊዝ ሱዳን መንግሥትና የምስር መንግሥት መሐንዲሶች ባንድነት ወደ አዲስ አበባ መጥተው በብዙ ከተነጋገርንበት በኋላ ፡ የውሉን ዝርዝር ለመጻፍ በ፲፱፻፳፯ (፲፱፻፴፭) እንደገና አዲስ አበባ ላይ ለመገናኘት ተቃጥረው ተመለሱ ። ነገር ግን በተቃጠሩበት ወራት የዋይት እንጂኔሪንግ ኩባንያ መላክተኞች እንዲመጡ ቴሌግራም ለማሳለፍ ስንዘጋጅ ፡ አዲስ አበባ ያሉት የእንግሊዝ ሚኒስትርና የምስር ቆንስል የኛ መላክተኞች አውን ለጊዜው ወደ አዲስ አበባ ከመምጣት ቆይተዋል ብለው አስታወቁን። እንደዚህም ያሉበትን ምክንያቱን ለጊዜው ገልጠው አላስታወቁንም ። ነገር ግን የወልወል አደጋ ተጀምሮ ነበርና በግምት ምክንያቱ ይኸ ይመስለናል ። እኛም የዋይት እንጂኔሪንግ ኩባንያ መላክተኞች ወደ አዲስ አበባ እንዳይልክ አስታወቅን ። ነገር ግን የኢትዮጵያ መንግሥት ከእንግሊዝ ሱዳን መንግሥት ጋራ ሳይስማማ ወደ ዐባይ የሚገቡትን ትንንሾች ወንዞችና የሶባትን ወንዝ አያቋርጥም የሚል ፈቃድ ስለ ሰጠ ፡ የእንግሊዝ ሱዳን መንግሥትም በያመቱ ዐሥር ዐሥር ሺ ጊኒ ለኢትዮጵያ መንግሥት ይሰጣል የተባለው ውሉ ከተፈረመበትና ደብዳቤው ከተጻፈበት ከ፲፰፻ ፺፰ (፲፱፻፹) ጀምሮ እስከ ፲፱፻፵፬ (፲፱፻፶፭) ይህን ገንዘብ የእንግሊዝ ሱዳን መንግሥት ለኢትዮጵያ መንግሥት አለመክፈሉን በመዝገባችን አይተን እንደ ደብዳቤው ቃል ይከፈል ብለን አዲስ አበባ ላሉት የእንግሊዝ መንግሥት ሚኒስትር ብንጽፍ ላቸው ፡ ይህ ገንዘብ የሚከፈለው የጣና ባሕር መገደብ ሥራ ሲፈቀድ ነው በማለትና ሌላም ልዩ ልዩ ምክንያት እያመጡ ስንጻጻፍ ቆይተን ሳለን በመካከለ ኢጣልያ በግፍ ጦርነት ስላነሣችብን ነገሩ ሳይፈጸም ቀረ ።

ደግሞ ስለ ጣና ባሕር መገደብ ከእንግሊዝ መንግሥት ጋራ በቀጥታ መነጋገር ጀምረናል ብለን የኢጣልያን መንግሥት ጉዳይ ቸል አላልነውም ነበርና ከአሰብ እስከ ደሴ የአውቶሞቢል መንገድ ለመሥራትና ንግድ ለማስፋት ፈቃድ ቢጠይቅ በወዳጅነት ፈቀድንለት እንጂ ምንም ያስቸገርነው ነገር የለም ።

የዚህ ሁሉ ዝርዝሩ ወደ ፊት ልዑል ዱክ ያዛብሩዝ ለኛ ጉብኝት ለመመለስ ወደ አዲስ አበባ በመጡ ጊዜ ባደረግንላቸው የክብር አቀባበል ውስጥ ተጽፎ ይገኛል ።

ምዕራፍ ፴፫

ስለ አሰብ ባሕር ወደብና ስለ መንገድ ሥራ ፡ ስለ ወዳጅነትም ፡ ከኢጣልያ ጋራ ስለ መዋዋላችን ።

አገራችን ገንዘቧ የሆነውን የባሕር ጠረፍ አጥታ የሥልጣኔ መሰናክል ስለ ሆነባት ፡ ብዙ ጊዜ የምናዝንበት ፥ ይልቁንም ኢትዮጵያ በዓለም መንግሥታት ማኅበር ከገባች በኋላ ከዓለም መንግሥታት ጋራ የመገናኛዋ ጉዳይ እየበዛ ስለ ሔደ አንድ የባሕር ወደብ ለማግኘት የሚያስፈልግ መሆኑን ተረድተነው ነበርና በአሰብ በኩል አንድ የባሕር ጠረፍ ለማግኘት የኢጣልያን መንግሥት ጠየቅን ።

ዳግመኛም በጅቡቲ በኩል አንድ ወደብ ለማግኘት ምኞታችን መሆኑን አዲስ አበባ ላሉት ለፈረንሳይ ሚኒስትር በየጊዜው ስናሳስባቸው ነበር ። በጅቡቲ በኩል አንድ የባሕር ወደብ ለማግኘት ያሰብንበት ምክንያቱ ፡ ባንድ ወገን ጥንቱንም የፈረንሳይ መንግሥት ጅቡቲን ሲይዝ ከኢትዮጵያ መንግሥት ጋራ ተስማምቶ ስለ ሆነ ፡ በሁለተኛውም ወገን የፈረንሳይ ኩምፓኒያ ከኢትዮጵያ መንግሥት በውል ተቀብሎ የሠራው የምድር ባቡር የሚያገናኘን ስለ ሆነ ነው ።

በኋላም በ፲፱፻፲፯ ዓ. ም. ፓሪስን ለመጐብኘት የፈረንሳይ መንግሥት ጥሪ አድርጎልን በመጣን ጊዜ ፡ በጅቡቲ በኩል አንድ የባሕር ጠረፍ ለማግኘት ምኞታችን መሆኑን በዚያ ጊዜ ጠቅላይ ሚኒስትር ለነበሩት ለሙሴ ፔዋንካሬ ገልጠን ስላስታወቅናቸው ተስፋ ያለው ምላሽ ሰጥተውን ነበርና

ወደ ሀገራችን ከተመለስን በኋላ የፈረንሳይ መንግሥት የሰጠንን ተስፋ እን ዲፈጽምልን እየመላለስን ብንጠይቅ አንዳንድ ምክንያት እየሰጡ ቁርጥ ምላሽ ሳይሰጡ ሁለት ዓመት ያህል አቆዩን ።

የኢጣልያ መንግሥት ግን የባሕር ወደብ ስለ ማግኘት ከፈረንሳይ መንግሥት ጋራ መነጋገራችን ደስ አላሰኘውም ነበር ።

ከዚህም በኋላ በ፲፱፻፲፱ ዓ. ም. ግርማዊ ቪክቶር አማኑኤል ፫ኛ ፡ ለእኛ ጒብኝት ለመመለስ አጎታቸውን ልዑል ዱክ ደ፡ዛብሩዝን ወደ አዲስ አበባ ልከዋቸው ነበርና እርሳቸው እግረ መንገዳቸውን የባሕር ወደብና የመንገድ ሥራ ነገር ከእኛ ለመነጋገር መታዘዛቸውን እንደ ደረሱ አስታውቀውን የእ ንግድነታቸው ቀን እስቲጨረስ ድረስ አቆይተነው ነበር ።

የልዑል ዱክ ደ፡ዛብሩዝ ወደ አዲስ አበባ መምጣት ለእኛም ለሕዝባች ንም ሁሉ ከኢጣልያ ጋራ ያለንን ወዳጅነት በጣም የሚያጸና መስሎ ታይ ቶን ነበር ። ስለዚህ የመምጣታቸውን ነገር በኦፊሴል ከሰማንበት ቀን ጀምሮ ለአቀባበሉ የሚያስፈልገውን ትልቅ ፕሮግራም አሰናዳን ። በተለየም የሚያ ርፉበት አዲስ ቤተ መንግሥት በእኛ ቤተ መንግሥት ግቢ እንዲጀመር አድ ርገን ባጭር ወራት ተጨረሰ ። ቤቱም የዱክ ቤት ተብሎ ተሰይሞ እስካሁን እስከ ጦርነቱ መጨረሻ በስማቸው ይጠራ ነበር ።

የእንግድነታቸውንም ቀን ጨርሰው ወደ ሀገራቸው በሚመለሱበት ጊዜ ለኢትዮጵያ መንግሥት ለማስታወቅ ከመንግሥቴ ታዝዣለሁ ያልሁ ትን ጉዳይ ልነጋገር ብለው ከዚህ ቀጥሎ ያለውን ተናገሩ ።

«የባሕር ጠረፍ ለማግኘት ከፈረንሳይ መንግሥት ጋር ንግግር ጀምራ ችሁ ሳይፈጸምላችሁ መቆየቱን መንግሥቴ ስለ ሰማ ፡ በአሰብ በኩል አንድ የባሕር ወደብ ለመስጠትና ከወደቡም ጀምሮ እስከ ደሴ የካሚዎን መን ገድ ፡ ሁለቱ መንግሥታት እየተረዳዱ ማኅበር አቁመው ለመሥራት ፡ በዚህ ላይ እስከ ፷ ዓመት ጸንቶ የሚቆይ የወዳጅነት ውል ለመዋዋል የመን ግሥቴ ፈቃድ ነውና የኢትዮጵያም መንግሥት ፈቃድ እንዲሆን እጠይቅዎ ታለሁ ። ከዚህም ቀድሞ በ፲፱፻፲፯ ዓ. ም. ወደ ሮማ በመጡ ጊዜ ይህ ነገር ተጀምሮ ነበር» ብለው የመንግሥታቸውን አሳብ ገልጠው ቢነግሩን ፡ ባንድ ወገን የባሕር ወደብ ካገኘን ፡ በሁለተኛውም ወገን ጦርነት ሳይደረግ ኢትዮ ጵያ ሥራ እየሠራች ወደ ትልቅ ደረጃ የምትደርስበት የ፷ ዓመት ጊዜ ካገኘን መልካም ነው ብለን አሳባቸውን ተቀበልናቸው ። ነገሩም በትልልቆቹ መሳ ፍንቶችና መኳንንቶች ፊት ቀርቦ ከተወደደ በኋላ ከዚህ ቀጥሎ ያለውን ውል ተፈራረምን ።

ውል ፡

የኢትዮጵያ ንግሥተ ነገሥታት ግርማዊት ዘውዲቱና የኢጣልያ ንጉሥ ግርማዊ ቪክቶር አማኑኤል ፫ኛው ፡ በሁለቱ መንግሥታት መካከል ያለው ወዳጅነት ከዚህ የበለጠ እየጠበቀና እየጠነከረ እንዲሔድ ፡ በሁለ ቱም አገሮች መካከል ያለው የገንዘብ ጥቅም መገናኛ እየሰፋ እንዲሔድ ምኞታቸው ስለ ሆነ ፡ ስለዚህ የኢትዮጵያ ንጉሠ ነገሥት መንግሥት አልጋ ወራሽና ባለሙሉ ሥልጣን እንደራሴ ልዑል ተፈሪ መኰንን በግርማዊት ንግሥተ ነገሥታት ዘውዲቱና በራሳቸው ፡ በወራሾቻቸውም ስም ሆነው ፡ የኢጣልያ ንጉሥ መንግሥት ባለሙሉ ሥልጣን ሚኒስትር ኮማንዳቶሬ ዣሊ ያኖ ኮራ በግርማዊ ቪክቶር አማኑኤል ፫ኛና በወራሾቻቸው ስም ሆነው ቀጥሎ ያለውን ተስማምተው ተዋውለዋል ።

አንደኛ ፡

በኢትዮጵያ ንጉሠ ነገሥት መንግሥትና በኢጣልያን ንጉሥ መንግሥት መካከል ለዘለዓለም የጸና ወዳጅነት ይኖራል ።

ሁለተኛ ፡

ሁለቱ መንግሥታት በማናቸውም ምክንያት ቢሆን ያንደኛውን ነፃነት የሚ ነካ ወይም የሚጐዳ ነገር እንዳያደርጉና የየራሳቸውን ጥቅም እንዲጠብቁ በየበኩላቸው ግዴታ ገብተዋል ።

ሦስተኛ ፡

ሁለቱ መንግሥታት በሁለቱ አገሮች መካከል ያለውን ንግድ ለማስፋትና ለማልማት ግዴታ ገብተዋል ።

አራተኛ ፡

የኢጣልያ ተወላጆች ዜጎችና ጥገኞች በኢትዮጵያ በሚኖሩበት ዘመን ኢት ዮጵያውያኖችም በኢጣልያ ቅኝ አገር በሚኖሩበት ዘመን ስለ ንግዳቸውና

ስለ ሥራቸው ለኑሮዋቸውም ስለሚያስፈልጋቸው ነገርና ስለ አስተዳደራቸው ለማናቸውም ለሚያኖራቸው ሥራ አፈጻጸም ፡ ስለ ንግዳቸውም ስለ ሥራቸውም የሚኖሩበትን አገር መንግሥት ሕጎች መጠበቅና ማክበር አለባቸው ።

ስለሆነም ከዚህ በላይ ለተባሉት የኢጣልያ ዜጎችና ጥገኞች በኢትዮጵያ በሚኖሩበት ዘመን በጥር ፭ ቀን ፲፱፻፱ ዓ. ም. በኢትዮጵያ ንጉሠ ነገሥትና በፈረንሳይ ሬፑብሊክ መንግሥት መካከል በተደረገው ውል በ፯ኛው ክፍል የተጻፈው ቃል ይህ ውል ጸንቶ በሚቆይበት ዘመን ሁሉ እንደ ጸናላቸው ይቆያል ።

አምስተኛ ፡

ሁለቱ መንግሥታት በመካከላቸው የሚነሣውን የማይስማሙበትን ነገር በተለመደው በዲፕሎማቲክ መንገድ እንዲጨረስ ፡ የማይቻለውን ነገር በጦር ኃይል ሳይሆን ነገሩን ለዕርቅ ወይም ለሽምግልና ዳኞች ለማቅረብ ግዴታ ገብተዋል ። የሽምግልና ዳኞች ስለሚመረጡበት አኳኋን ሁለቱ መንግሥታት ተስማምተው በደብዳቤ ይቀባበላሉ ።

ስድስተኛ ፡

ይህ ውል በዓለም መንግሥታት ማኅበር የውል መዝገብ ይገባል ። ሁለቱ መንግሥታት አጽድቀው እንዲቀበሉት ያስፈልጋል ። አደላድለውም የሚቀበሉበትን ደብዳቤ አዲስ አበባ ላይ እንደ ተቻለ መጠን በቶሎ ይቀባበላሉ ።

ሰባተኛ ፡

ይህ ውል አጽድቀው ከሚቀበሉበት ቀን ጀምሮ ለ፭ ዓመት ይጸናል ። ይህ ዘመን ሲፈጸም በያመቱ የሚታደስ ይሆናል ።

ይህ ውል በሁለቱ የኦፊሴል ቋንቋ ባማርኛና በኢጣልያ ከሁለት ላይ በትክክል ተጽፎ አንደኛው በኢትዮጵያ መንግሥት እጅ ፡ ሁለተኛው በኢጣልያ መንግሥት እጅ ይቀመጣል ።

ሐምሌ ፲፮ ቀን ፲፱፻፳፭ ዓ. ም.

ይህ ከሆነ በኋላ በ፲፱፻፳፭ ዓ. ም. ልዑል ዱክ ዴዛብሩዝ እንደ ገና ተመልሰው ወደ አዲስ አበባ መጡ ። የመጡበትም ምክንያቱ የወዳጅነቱና የመንገዱ ሥራ ውል ከተፈረመ ትልቁን የአኖንሲያታ ኒሻን የሚባለውን ባለ ወርቅ ሰንሰለቱን ለእኛ ለመሸለምና ፡ እግረ መንገዳቸውን በአሩሲ አልፈው ከአሩሲና ከባሌ መገናኛ ተነሥቶ ወደ ኢጣልያ ሱማሌ አገር የሚወርደውን ዋቢ ሸበሌ የሚባለውን ትልቁን ወንዝ ከምንጩ ላይ አይተው በዚያው ወደ ሞጋዲሾ ለመሔድ ነበር ።

ምንጩንም ለማየት የፈለጉበትን ምክንያት በቃላቸው እንደ ነገሩን ፡ ትልቅ ማኅበር አቁሜ በሞጋዲሾ አጠገብ ትልቅ የእርሻ ሥራ ስለ አቆምሁያንን እርሻ የሚአጠጣው ውሃ ከዋቢ ሸበሌ የሚወርድ ስለ ሆነ ነው አሉን ።

በመንገዳቸውም ሁሉ ማናቸውም ችግር እንዳያገኛቸው መሪ የሚሆኑ ሰዎች ጨምረን ሰደድናቸው ።

ልዑል ዱክ ዴዛብሩዝ ምንም እንኳ የኢጣልያ መስፍን ቢሆኑ የተፈረመው የወዳጅነቱ ውል ጸንቶ የሚኖር ነው እያሉ እየመላለሱ መናገራቸው አልቀረም ነበርና እንደ ቃላቸው ይሆናል የማለት ተስፋ አድርገን ነበር ።

የወዳጅነቱንና የመንገዱን ሥራ ውል ከተዋዋልን በኋላ ውላችንን ለመጠበቅና ቃላችንን ለማክበር ስንል ፡ ብዙ ገንዘብ አውጥተን ከሆላንድ አገር መሐንዲሶች ቀጥረን አዲስ አበባም ካሉት ከእኛ መሐንዲሶችና ካገር ሰዎች ጨምረን እስከ ደሴ ያለውን የመንገዱን አቅጣጫ አስመርምረን ፕላኑን አሠርተን ከጨረስን በኋላ ፡ የመንገዱ ሥራ እንዲጀመር ብንጠይቃቸው ጥንቱንም ለጠብ ማንሻ እንጂ ለሥራው አላሰቡበትምና ፡ የእኛ መሐንዲሶች የመረመሩትንና የቀየሱትን ነቅፈው የነሱ መሐንዲሶች በመረመሩትና በቀየሱት እንዲሠራ እየጠየቁና ነገሩን ወደ ኋላ እየጐተቱ አስቀሩት ። በአውሮጳ ግን የኢትዮጵያ መንግሥት ውሉን አፍርሶ ሥራውን እንዳስቀረው እያስመሰሉ ያስወሩ ጀመር ። መቸም ቢሆን ለኢትዮጵያ ጉዳት የሆነ ባት እውነቱን እጠብቃለሁ እያለች እንደ ኢጣልያን ገንዘቧን ለጋዜጣ ሳታወጣና የሐሰት ወሬ ሳታወራ መቅረቷ ነው ። ኢጣልያ ግን ይህን የመሰለ ወሬ ማውራቷ ኢትዮጵያ ውል አፍራሽ ናትና በጦርነት እወስዳታለሁ ለማለት እንዲመቻት መሆኑ የማይጠረጠር ነበር ። በሥራዋም ተገልጦ እነሆ ይታያል ።